

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 42 (471)

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

- *Зарим хүмүүсийг шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай*

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

- *Улаанбаатарын бүсийн хөгжлийн хөтөлбөр батлах тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот

2006 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2006 оны арвангэгдүгээр сарын 14

№42 (471)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

633.	Дондовын Ганбаатарт бригадын генерал цол хүртээх тухай	Дугаар 308	1221
634.	Шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх тухай	Дугаар 311	1221
635.	Шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх тухай	Дугаар 312	1222
636.	Зарим хүмүүсийг шүүгч, ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 314	1222
637.	Зарим хүмүүсийг шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай	Дугаар 315	1222
638.	Зарим хүмүүсийг аймаг, сум дунд, дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай	Дугаар 316	1222
639.	Очирдолгорын Энхтайван, Лувсангийн Энхбаяр, Лодойн Эрхбаяр нарт Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол хүртээх тухай	Дугаар 319	1223

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

640.	Улаанбаатарын бүсийн хөгжлийн хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 197	1223
------	---	------------	------

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 10 дугаар сарын 24-ний өдөр

Дугаар 308

Улаанбаатар хот

Дондовын Ганбаатарт бригадын генерал цол хүртээх тухай

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай инженер техникийн газрын дарга Дондовын хуулийн 15 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг Ганбаатарт бригадын генерал цол хүртээсүгэй үндэслэн ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Хил хамгаалах ерөнхий газрын Ар тал,

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдөр

Дугаар 311

Улаанбаатар хот

Шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх тухай

"Шүүхийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 57 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, 78 дугаар зүйлийн 4 дэх заалтыг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгч Ёндонгийн Ичинхорлоог

эрүүгийн хариуцлагад татах зөвшөөрөл олгож, шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 10 дугаар сарын 27-ны өдөр

Дугаар 312

Улаанбаатар хот

Шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлэх тухай

"Шүүхийн тухай" Монгол Улсын хуулийн 57 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 5, 78 дугаар зүйлийн 4 дэх заалтыг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Төв аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгч Доржжорлоогийн Оюунжаргалыг

эрүүгийн хариуцлагад татах зөвшөөрөл олгож, шүүгчийн бүрэн эрхийг түдгэлзүүлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдөр

Дугаар 314

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 12 дугаар зүйлийн 16, "Шүүхийн тухай" хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Доржийн Нямыг Завхан аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгч, Ерөнхий шүүгчийн,

Дамдинсүрэнгийн Оюунбатыг Нийслэлийн Багануур дүүргийн шүүхийн Ерөнхий шүүгчийн албан тушаалд тус тус томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдөр

Дугаар 315

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг шүүгчийн албан тушаалаас чөлөөлөх тухай

"Шүүхийн тухай" хуулийн 58 дугаар зүйлийн 58.1.1, 58.1.2 дахь хэсгийг баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Готовын Уламбаярыг Баянхонгор аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Доржийн Нямыг Завхан аймгийн Захиргааны хэргийн шүүхийн шүүгчийн, Гомбосүрэнгийн Буяннэмэх, Дашцоодолын Дэлгэрцэцэг, Цэдэвийн Туяа, Лхам-Янжингийн Оюун, Намширын Нарантуяа, Самбуугийн Оюунчимэг нарыг Баянгол дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Энэбишийн Золзаяа, Занын Доржнамжин, Довжилжамцын Энхтуяа нарыг Баянзүрх дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Барьны Сарантуяа, Могнооны Болормаа, Бүжинлхамын Нямсүрэн, Мижидийн Цэрэнбалжир нарыг Сүхбаатар дүүргийн шүүхийн шүүгчийн,

Цэвэгдоржийн Оюунчимэг, Данжаадын Уранчимэг, Цэвээндоржийн Алтанцэцэг, Бадарчийн Сайханцэцэг нарыг Сонгинохайрхан дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Самбуугийн Оюунгэрэл, Равдандоржийн Алтантуяа, Дансрангийн Наранцэцэг, Сүхээгийн Оюунчимэг, Намжилдоржийн Мөнхбаяр нарыг Чингэлтэй дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Лхам-Аажавын Оюунчимэг, Бямбаагийн Мөнхтуяа, Цэнд-Аюушийн Батхүү, Дорлигийн Лувсандорж нарыг Хан-Уул дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Гомбын Нямхүүг Сүхбаатар аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн албан тушаалаас тус тус чөлөөлсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 11 дүгээр сарын 01-ний өдөр

Дугаар 316

Улаанбаатар хот

Зарим хүмүүсийг аймаг, сум дунд, дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд томилох тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 12 дугаар зүйлийн 16, "Шүүхийн тухай"

хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1 дэх хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн саналыг үндэслэн Готвын Уламбаярыг Баянхонгор аймгийн шүүхийн шүүгчийн, Чулуунбаатарын Байгалмааг Баянхонгор аймаг дахь сум дундын шүүхийн шүүгчийн, Жуумаагийн Кульданаг Өвөрхангай аймаг дахь сум дундын 1 дүгээр шүүхийн шүүгчийн, Равдандоржийн Алтантуяа, Дансрангийн Наранцэцэг, Гхан-Аажавын Оюунчимэг, Бямбаагийн Мөнхтуяа, Цэвэгдоржийн Оюунчимэг, Дансжаадын Уранчимэг нарыг Баянгол дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Самбуугийн Оюунгэрэл, Цэнд-Аюушийн Батхүү, Барьны Сарантуяа нарыг Баянзүрх дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Гомбосүрэнгийн Буяннэмэх, Могооны Болормаа, Бүжинпхамын Нямсүрэн, Лэвээндоржийн Алтанцэцэг нарыг

Чингэлтэй дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Дашцоодолын Дэлгэрцэцэг, Энзбишийн Золзаяа, Сүхээгийн Оюунчимэг, Бадарчийн Сайханцэцэг нарыг Сүхбаатар дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Цэдэвийн Туяа, Занын Доржнамжин, Дорлгийн Лувсандорж, Миждийн Цэрэнбалжир нарыг Сонгинохайрхан дүүргийн шүүхийн шүүгчийн, Лхам-Янжингийн Оюун, Намширын Нарантуяа, Самбуугийн Оюунчимэг, Довжилжамцын Энхтуяа, Намжилдоржийн Мөнхбаяр нарыг Хан-Уул дүүргийн шүүхийн шүүгчийн албан тушаалд тус тус томилсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2006 оны 11 дүгээр сарын 02-ны өдөр

Дугаар 319

Улаанбаатар хот

Очирдолгорын Энхтайван, Лувсангийн Энхбаяр, Лодойн Эрхбаяр нарт Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол хүртээх тухай

Бөхийн чөлөөт барилдааны төрлөөр тив, дэлхий, олон улсын болон улсын аварга шалгаруулах эмчлээнүүдэд олон удаа амжилттай оролцож алт мөнгө, хүрэл медаль хүртэн эх орныхоо нэр алдрыг дуурсгаж, бөхийн чөлөөт барилдааныг төгжүүлэхэд оруулж байгаа гавьяаг нь үнэлж Нийслэлийн Багануур дүүргийн биеийн тамир, спортын хорооны дасгалжуулагч Очирдолгорын Энхтайван, Чингэлтэй дүүргийн 72

дугаар сургуулийн биеийн тамирын багш, дасгалжуулагч Лувсангийн Энхбаяр, "Алтайн хүчтэнүүд" клубийн дасгалжуулагч Лодойн Эрхбаяр нарт Монгол Улсын гавьяат тамирчин цол тус тус хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2006 оны 8 дугаар сарын 16-ны өдөр

Дугаар 197

Улаанбаатар хот

Улаанбаатарын бүсийн хөгжлийн хөтөлбөр батлах тухай*

Тэргүүлэх зорилт 2. Бүсийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын материаллаг бааз, боловсон хүчний хангамжийг сайжруулна.

§ Дүүрэг, хороодод эмнэлгийн барилгыг шинээр барих, засварлах, өргөтгөх, инженерийн шугам сүлжээнд холбох ажлыг дэс дараатай хэрэгжүүлэх;

§ Эрүүл мэндийн байгууллагуудын орчин үеийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн оношилгоо, эмчилгээний тоног төхөөрөмжийн хангамжийг сайжруулах;

§ Нийт өрхийн эмнэлгүүдийг зориулалтын байртай болгож, алслагдсан зарим өрхийн эмнэлгийг унаажуулах арга хэмжээ авах;

§ Түргэн тусламжийн автомашинь нөхөн хангалт, парк шинэчлэлтийг сайжруулах;

§ "Цахим-Эрүүл мэнд" хөтөлбөрийг тууштай хэрэгжүүлэх;

§ Дүүргийн эрүүл мэндийн байгууллагуудыг компьютержүүлж, дотоод болон хотын сүлжээнд холбож, бүсийн эрүүл мэндийн анхан шатны бүртгэлийн нэгдсэн мэдээллийн сан байгуулах;

§ Эмч, эмнэлгийн ажилтны нийгмийн баталгааг сайжруулж, тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

§ Өрхийн эмнэлгүүдэд зарим нарийн мэргэжлийн эмч ажиллуулж, эмч нарын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;

§ Нийслэлд олон улсын шаардлагад нийцсэн спортын барилга байгууламж байгуулах санаачилгыг дэмжих, дэмжлэг туслалцра үзүүлэх;

* Засгийн газрын 2006 оны 197 дугаар тогтоолын хавсралтын үргэлжлэл. Түүрүүч нь "Төрийн мэдээлэл" эмтгэлийн 2006 оны 41 дүгээрт нийтлэгдсэн

§ Хүн амын бие бялдрыг хөгжүүлэх, чийрэгжүүлэх, биеийн тамир, спортын цогцолборуудыг зарим дүүрэгт байгуулах.

Гарах үр дүн: Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж, үйлчилгээний хүртээмж, чанар сайжирна.

Тэргүүлэх зорилт 3. Хүрээлэн буй орчны бохирдолтоос үүдэлтэй хүн амын өвчлөлийг бууруулж, эрүүл мэндийн түвшинг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Хүрээлэн буй орчны бохирдолтоос шалтгаалсан хүн амын өвчлөлийн байдлыг олон түмэнд ил тод мэдээлж байх;

§ Төрийн болон төрийн бус байгууллага, аж ахуйн нэгж, олон нийтийг хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн мэдээллээр хангах оновчтой сүлжээ бий болгох;

§ Олон улсын хөл хориот халдварт өвчнөөс хүн амыг хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, оношилгоо, эмчилгээний чадавхийг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Орчны бохирдолтоос үүдэлтэй хүн амын өвчлөлийн хэмжээ буурна.

Тэргүүлэх зорилт 4. Өндөр хөгжилтэй орнуудын түвшинд хүрсэн орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний төвийг Улаанбаатар хотод байгуулж ажиллуулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Улсын төсөв, гадаадын зээл, тусламжийг орчин үеийн оношилгоо, эмчилгээний төв байгуулахад чиглүүлэх;

§ Үйл оношийн болон лабораторийн шинжилгээний үйлчилгээний нэгдсэн тогтолцоо бий болгох;

§ Оношилгооны төвийг түшиглэн сургалт, эрдэм шинжилгээ, туршилт үйлдвэрлэлийн бааз бий болгох;

§ Оношилгоо, эмчилгээний төвийг бусад бүсийн төв, орон нутаг дахь эмнэлгийн байгууллагуудтай мэдээллийн сүлжээгээр холбох;

§ Оношилгооны чиглэлээр эмч, ажилтнуудыг мэргэшүүлэх, чадавхийг нь тасралтгүй дээшлүүлэх сургалтын тогтолцоог бүрдүүлэх.

Гарах үр дүн: Оношилгоо, эмчилгээний чадавхи эрс сайжирч, гадаад орнуудад очиж эмчилгээ, оношилгоо хийлгэдэг иргэдийн тоо цөөрнө.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Эрүүл мэндийн бүх шатны тусламж, үйлчилгээний орчин үеийн тогтолцоог бий болгож, оношилгоо, эмчилгээний хүртээмж, чанарыг эрс сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Бүх түвшний эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийг их бүрэн шинэчлэх;

§ Халдварт өвчинтэй тэмцэх явдлыг улам хүчтэй болгож, сүрьеэг 2010 оны түвшингээс 60 хувиар бууруулах, бэлгийн замын халдварт өвчинг одоогийн түвшингээс 30 хувиар бууруулах;

§ Өмчийн олон хэвшилд суурилсан эмнэлгийн байгууллагуудыг тууштай дэмжин хөгжүүлэх.

Гарах үр дүн: Өмчийн олон хэвшилд суурилсан эрүүл мэндийн бүх шатны тусламж, үйлчилгээний орчин үеийн дэлхийн түвшинд хүрсэн тогтолцоо бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Хүн ам эрүүл мэндээ хамгаалах, эрүүл саруул ажиллаж амьдрах таатай орчинг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Ахмад настанд зориулсан нөхөн сэргээх, асран сувилах газруудыг оновчтой байгуулж ажиллуулах, өргөтгөх;

§ Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг өргөтгөж, материаллаг баазыг нь бэхжүүлэх;

§ Эх, хүүхдийн эндэгдлийг тууштай бууруулж, Мянганы хөгжлийн зорилтыг бүрэн хэрэгжүүлэх;

§ Эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах чиглэлээр санхүүгийн нөөцийг бүрэн дайчлан ажиллах.

Гарах үр дүн: Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах орчин үеийн оновчтой тогтолцоо бий болно.

2.6. Нийгмийн дэг журмыг бэхжүүлэх талаар

Улсын хэмжээнд үйлдэгдэж буй гэмт хэргийн 48.6 хувь, захиргааны зөрчлийн 51.0 хувь нь тус бусад гарч байна. Сүүлийн жилүүдэд харгис хэрцгий аргаар зэвсэг хэрэглэж үйлдсэн гэмт хэргэ өсөх хандлагатай байгаа нь нийгмийг цочирдуулж байна. Улаанбаатар хот өргөжин тэлэхийн хэрээр нийслэлийн хүн амын төвлөрөлтэй холбоотойгоор

хүнд, онц хүнд гэмт хэргийн гаралт буурахгүй байна.

Цаашид цагдаагийн байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааг улам боловсронгуй болгох, албан хаагчдын мэдлэг боловсрол, мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх шаардлагатай байна. Мөн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, гэмт хэргийн илрүүлэлтийн түвшинг ахиулах чиглэлээр мэдээллийн технологийн ололт амжилтыг ашиглах, мэдээллийн нэгдсэн сан, цагдаагийн байгууллага хоорондын интернетийн нэгдсэн сүлжээ байгуулах хэрэгтэй байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Гэмт хэргийн илрүүлэлтийг нэмэгдүүлж, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх таатай нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Цагдаагийн байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт, менежментийг боловсронгуй болгох;
- § Цагдаагийн байгууллагын техник хэрэгсэл, материаллаг баазыг сайжруулах;
- § Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэд аж ахуйн нэгж, байгууллага, төрийн болон төрийн бус байгууллага, хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудын оролцоо, хамтын ажиллагааг өргөтгөх;
- § Гэмт хэргийн дуудлагад очих хугацааг богиносгон шуурхай байдлыг нэмэгдүүлэх, хэргийн газрын үзлэгийн чанарыг сайжруулах;
- § Гэмт хэргийг шуурхай илрүүлэх ажиллагааг эрчимжүүлж, албадын хамтын ажиллагааг мэргэжлийн удирдлагаар хангах ажлыг боловсронгуй болгох;
- § Цагдаагийн алба хаагчийн мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах;
- § Цагдаагийн алба, батлан хамгаалах, хилийн цэрэг, тагнуул, онцгой байдлын газар зэрэг байгууллагууд хэв журмын нөхцөл байдал хүндэрсэн үед хамтран ажиллах оновчтой тогтолцоог бий болгох;
- § Гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр гарсан хууль тогтоомжийг иргэдэд мэдээлэх, сурталчлах, сургалтыг оновчтой зохион байгуулах;
- § Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр хэвлэл мэдээллийн байгууллагуудтай хамтын ажиллагааг өргөтгөх.

Гарах үр дүн: Гэмт хэргийн илрүүлэлт, урьдчилан сэргийлэх ажил сайжирч, иргэдийн амгалан тайван ажиллаж, амьдрах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Цагдаагийн байгууллагын ажилтнуудын мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлж, нийгмийн хамгааллыг нь сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Нийслэлийн Цагдаагийн газрын дэргэд цагдаагийн албан хаагчдын бүсийн давтан сургалтын төв байгуулах;
- § Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд зориулсан гарын авлага, ном, сурах бичиг, бусад шаардлагатай материалын хангамжийг сайжруулах;
- § Цагдаагийн байгууллагад бие бялдаржуулах танхим, номын сан байгуулж, ажиллуулах;
- § Цагдаагийн албан хаагчийг гадаад дотоодын сургалтад хамруулж, мэргэшлийг дээшлүүлэх ажлыг тогтмол зохион байгуулах;
- § Цагдаагийн байгууллагын албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх зохистой арга хэмжээ авах;
- § Хэсгийн байцаагчийг нутгийн захиргааны байгууллагаас орон сууцаар хангах эрх зүйн орчин бүрдүүлэх.

Гарах үр дүн: Цагдаагийн албан хаагчдын ая тухтай ажиллаж, амьдрах нөхцөл бүрдсэн байна.

Тэргүүлэх зорилт 3. Мэдээлэл, холбооны технологийн ололтыг ашиглан бүсийн цагдаагийн байгууллагуудын нэгдсэн сүлжээ байгуулах үндэс суурийг тавина.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Нийслэлийн Цагдаагийн газрын холбооны дахин дамжуулах станц болон Баянзүрх, Чингэлтэй, Морин давааны станцыг шинэчилж, нэвтрүүлгийн чанарыг сайжруулах;
- § Цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд алсын зайн сургалт, теле-гэмт хэрэг илрүүлэлт зэрэг шинэ төрлийн үйлчилгээг нэвтрүүлэх;
- § Гудамжны замын хөдөлгөөнийг хянаж байх теле-хяналтын систем байгуулж эхлэх;
- § Гэмт хэрэг, зөрчил гарсан газрын хаяг, байршлыг харуулах газрын зургийн тоон систем байгуулж эхлэх;

§ Эргүүлийн машин, цагдаагийн хөдөлгөөнийг хянан удирдаж байх, тэдгээрийг хооронд нь уялдуулан зохицуулах холбоо-мэдээллийн удирдлагын нэгдсэн сүлжээг байгуулж эхлэх.

Гарах үр дүн: Цагдаагийн байгууллагын интернетийн нэгдсэн сүлжээ, мэдээллийн сангийн үндэс суурь бий болно.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Бүсийн цагдаагийн байгууллагуудын мэдээлэл холбоо, удирдлагын нэгдсэн сүлжээг бий болгоно.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Цагдаагийн холбооны үйлчилгээнд тоон системийг бүрэн нэвтрүүлж хиймэл дагуул, дахин дамжуулах шугам, хөдөлгөөнт холбоог тууштай нэвтрүүлэх;

§ Цагдаагийн байгууллагуудын үйл ажиллагаанд алсын зайн сургалт, теле-гэмт хэрэг илрүүлэлт зэрэг шинэ төрлийн үйлчилгээг бүрэн нэвтрүүлэх;

§ Гудамж, замын хөдөлгөөнийг хянаж байх теле-хяналтын системд бүрэн шилжих;

§ Гэмт хэрэг, зөрчил гарсан газрын хаяг, байршлыг харуулах газрын зургийн тоон системд бүрэн шилжих.

Гарах үр дүн: Нийслэлийн иргэдийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн илрүүлэлтийн түвшин эрс дээшилсэн байна.

Гурав. БАЙГАЛИЙН НООЦ, БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛЛЫН ХӨГЖИЛ

3.1. Агаарын бохирдлыг бууруулах талаар

Үндэслэл. Улаанбаатарын бүсийн хот, суурин газруудад агаарын бохирдол олон үзүүлэлтээр хүлцэх хэмжээнээс давж байна. Бүсийн хот, суурин газруудын агаар бохирдуулагч гол эх үүсвэрүүд нь цахилгаан станцууд, нам даралтын зуухнууд, ердийн галлагаатай сэр хороолол, авто тээврийн хэрэгслүүд юм. Сүүлийн жилүүдийн судалгаанаас үзэхэд хүхэрлэг хийн агууламж, азотын давхар исэл болон нүүрстөрөгчийн дутуу исэл өвлийн улиралд нэмэгдэж байна. Мөн цахилгаан станцын үнс, барилгын материалын түүхий эд олборлох карьер, хүний зүй бус үйл ажиллагаанаас элэгдэл эвдрэлд орсон хөрснөөс дэгдэх шороо тоосноос агаар ихээр бохирдож байна. Энэ нь оршин суугчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж байгаагаас амьсгалын дээд замын өвчин Улаанбаатар хотод улсын дунджаас 10 гаруй хувиар их болсон байна.

Хүн ам, үйлдвэрлэл, аж ахуйн үйл ажиллагааны цар хүрээ нэмэгдэж, тээврийн хэрэгслийн тоо өсч байгаа болон ногоон байгууламж хангалтгүй байгаатай холбоотойгоор Улаанбаатар хотод дуу чимээний бохирдол ихсэж байна.

Багануур дүүрэгт нүүрс олборлох үйл ажиллагааны нөлөөллөөс газрын эвдрэл, тоосжилт ихсэх, гол, нуур ширгэх зэргээр байгалийн унаган төрх нэлээд алдагдсан байна.

Иймд байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглах, байгаль орчныг аливаа бохирдлоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх, нөхөн сэргээх ажлыг эрс сайжруулах шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Агаарын чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Бүсийн хэмжээнд агаарын бохирдолтод хяналт тавих үүрэг бүхий "Агаарын чанарын алба" байгуулан ажиллуулах;

§ Бүсийн хот, суурин газруудын агаарын чанарыг сайжруулах мастер төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлэх;

§ Агаарын бохирдлын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээний стандарт тогтоож, агаар бохирдуулсны төлбөр, агаарын бохирдлыг бууруулсны урамшуулал олгох эдийн засгийн хөшүүрэг бий болгон мөрдөх;

§ Бүсийн нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд агаарын бохирдлыг хянах суурин хэмжилтийн цэг дөрвийг шинээр байгуулж, ажиллуулах;

§ Агаарын бохирдол, чанар, төлөв байдлыг тодорхойлох лабораторийг орчин үеийн хэмжих хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжөөр хангах;

§ Гэр хорооллын айл өрхийн 30-аас доошгүй хувийг утаа багатай, бүрэн шаталттай түлшинд шилжүүлэх;

§ Авто тээврийн хэрэгслээс гарч буй хорт бодис, хийн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд хяналт тавих "Техник оношилгооны төв"-үүдийн үйл ажиллагааг сайжруулах;

§ Нийтийн авто тээврийн хэрэгслийн 30 хувийг шингэрүүлсэн хийн түлшинд шилжүүлэх;

§ Агаар бохирдуулагчтай хийх тэмцлийг эрчимжүүлж, төрийн бус байгууллагуудын оролцоог нэмэгдүүлэх.

Гарах үр дүн: Агаарын бохирдолд тавих хяналт-шинжилгээ сайжирна.

Тэргүүлэх зорилт 2. Агаарыг бохирдуулагч эх үүсвэрүүдийн тоог эрс цөөлнө.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Багануурт шингэрүүлсэн хий, утаагүй түлшний үйлдвэр байгуулах техник-эдийн засгийн үндэслэл боловсруулж, туршилтын төсөл хэрэгжүүлэх;

§ Бүсийн хэмжээнд технологийн дагуу үйлдвэрлэсэн утаагүй түлш хэрэглэхийг бүх талаар дэмжих;

§ Нам даралтын халаалтын зуухнуудад техник, технологийн шинэчлэл хийх;

§ Улаанбаатар хотын гэр хорооллын 20 хувийг дэд бүтэц бүхий сууцны хороолол болгох;

§ Шингэрүүлсэн хийг ахуйн хэрэглээнд өргөн хэрэглэх;

§ Улаанбаатар хотыг цэцэрлэгжүүлэн, нэг хүнд ногдох ногоон байгууламжийн талбайг 2005 оны түвшнээс 2 дахин нэмэгдүүлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатарын бүсийн агаар бохирдуулагч эх үүсвэрүүдийн тоо цөөрч, агаарын бохирдол 30 хувиар буурна.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Улаанбаатарын бүсийн агаарын чанарын хяналтын нэгдсэн сүлжээг бэхжүүлж, агаарын бохирдлыг эрс бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Гэр хорооллын айл өрхийн 80 хувийг бүрэн шаталттай, утаа багатай түлшинд шилжүүлэх;

§ Улаанбаатар хотын гэр хорооллын 30 хувийг дэд бүтэц бүхий орон сууцны хороолол болгох;

§ Нийтийн тээврийн хэрэгслийн 50 хувийг шингэрүүлсэн шатдаг хийн түлшинд шилжүүлэх;

§ Хотын нэг хүнд ногдох ногоон байгууламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэх зорилгоор 2010 оноос эхлэн жил бүр 20.000 мод тарих ажлыг хэвшүүлэх;

§ Улаанбаатарын бүсийн хот, суурин газруудын ойролцоох уул, толгодын нүцгэн энгэр газрыг ойжуулах;

§ Сэргээгдэх эрчим хүчний (нар, салхи, ус) эх үүсвэрийг зохистой ашиглахын зэрэгцээ бүх төрлийн сууцны халаалтад цахилгааны болон шингэрүүлсэн хийн хэрэглээг нэмэгдүүлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатарын бүсийн агаарын бохирдол өнөөгийн түвшингээс 60 хувиар буурна.

3.2. Усны нөөцийн ашиглалт, хамгааллыг сайжруулах талаар

Үндэслэл. Бүсийн дэвсгэр нутгийн хэмжээнд нийт 180 гаруй гол горхи, нуур цөөрөм, булаг шанд, рашаан ус бүртгэгдсэнээс 2004 оны байдлаар 50-иад нь хатаж ширгэжээ. Туул, Тэрэлж, Хүйн голуудын усны түвшин доошилж Сэлбэ, Улиастай, Түргэн, Гачуурт, Хуандийн голууд адагтаа тасарч хөрсөнд шургаад байна. Мөн Багануурт нүүрсний уурхайн үйл ажиллагааны нөлөөллөөс Хужирт, Хуцаа гол, Нүүрэнтийн рашаан, зарим намаг, нуур бүрмөсөн ширгэсэн байна. Багагүн нуур ширгэж байгаа ба уурхай орчмын гадаргын ба газрын доорхи усны тархалтын байгалийн зүй тогтоц, экологийн тэнцвэрт байдал алдагдаад байна. Хотын хүн амын өсөлттэй уялдаж хэрэглээ нэмэгдсэнээр 2000 оноос хойш жил бүрийн хавар Туул голын урсац 3-7 хоногоор тасарч, усан хангамжийн гүний худгуудын усны түвшин 4-5 м-ээр буурч байгаа нь гүний усны нөөц хомсдож байгааг харуулж байна.

Арьс, шир боловсруулах, ноос, ноолуур угаах чиглэлийн үйлдвэрүүд усыг их хэмжээгээр хэрэглэж байна. Мөн үйлдвэрлэлийн бохир ус цэвэрлэх зориулалттай цэвэрлэх байгууламж технологийн дагуу ажиллаж чадахгүй байна.

Төвлөрсөн ба төвлөрсөн бус усан хангамжийн хамгаалалтын болон эрүүл ахуйн бүсийн дүрмийн заалт зөрчигдөж, хамгаалалтын бүсэд барилга барих, айл өрх суурьших, мод огтлох, элс хайрга хууль бусаар олборлох явдал байнга гарч байна. Иймд усны нөөцийн ашиглалт, хамгааллыг эрс сайжруулах шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Улаанбаатарын бүсийн хэмжээнд гадаргын болон гүний усны нөөцийг тогтоож, мэдээллийн сан байгуулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл

§ Улаанбаатарын бүсийн хэмжээнд гадаргын болон гүний усны нөөцийн судалгаа хийж, үнэлэлт өгөх;

§ Бүсийн хэмжээнд байгаа усны эх үүсвэрүүдийг паспортжуулж, бүртгэх;

§ Туул голын сав газрын гүний усны мониторингийн сүлжээ байгуулах;

§ Улаанбаатарын бүсийн гадаргын болон гүний усны мэдээллийн сан байгуулах.

Гарах үр дүн: Гадаргын болон гүний усны нөөцийн хэмжээг тогтоож, хяналт хийх тогтолцоо бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Усыг бохирдлоос хамгаалах ажлыг сайжруулж, нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Бүсийн хэмжээнд байгаа усны эх үүсвэрүүдийн хамгаалалтын бүсийг нарийвчлан тогтоож, тэмдэгжүүлэн, хамгаалалтад авах;

§ Усны хамгаалалтын бүсүүдэд үйл ажиллагаа явуулж байгаа компани, иргэдийн үйл ажиллагааг зогсоох, объектуудыг нүүлгэн шилжүүлэх, шинээр газар олгохгүй байх;

§ Хүн амын унданд болон ахуйд ашигладаг булаг шандыг хамгаалах, тохижуулах, халдваргүйжүүлэх;

§ Бохир ус цэвэрлэх бүх байгууламжуудын ус цэвэрлэх техник, технологийг орчин үеийн технологиор шинэчлэх, усыг зөвхөн технологийн дагуу цэвэрлэсний дараа голд нийлүүлж байх;

§ Хотоос алслагдсан, цэвэрлэх байгууламжид холбогдоогүй суурин, амралт зуслан, жуулчны баазуудад бага оврын цэвэрлэх байгууламж туршиж нэвтрүүлэх;

§ Усыг эргүүлэн ашиглах дэвшилтэт техник, технологийг үйлдвэр, аж ахуйн газруудад нэвтрүүлэх;

§ Гол горхи, булаг шандны эхээр 500 гаруй га талбайг ойжуулж усны нөөцийг арвижуулах;

§ Ширгэж байгаа нуур, гол горхи, булаг шандын ширгэлтийг зогсоох талаар судалгаа хийж, төсөл боловсруулж, хэрэгжүүлэх;

§ Бүсийн гол горхи, булаг шандын гольдирлыг өөрчлөхөөс зайлсхийх, бохирдлоос хамгаалах үйл ажиллагааг дэмжих;

§ Туул голын хөндийд элс хайрга олборлож буй карьеруудын үйл ажиллагааг хязгаарлах, нөхөн сэргээлт хийх;

§ Туул голд урсац тохируулах усан сангийн байгууламжийн хайгуул судалгааны ажлыг хийх;

§ Улаанбаатар хот орчимд Туул голын эриун цэвэр, ашиглалт, хамгаалалтын дэглэм, инженерийн байгууламж, хамгаалалтын далант

сайжруулах, олон нийтийн амралт, наран шарлагын газар байгуулах зорилго бүхий "Туул голын эрэг хавийн хот байгуулалтын төсөл"-ийг боловсруулан хэрэгжүүлэх;

§ Оршин суугчдын дунд усны нөөцийг хайрлан хамгаалах, усны зөв хэрэглээг бий болгох зорилгоор сургалт, сурталчилгааны ажлыг өргөтгөх.

Гарах үр дүн: Усны бохирдол багасаж, ашиглалт хамгаалалт нь сайжирна.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Дагуул, хаяа хот, суурингуудын усны хэрэгцээг найдвартай хангана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Туул голд усан сангийн байгууламж барих техник-эдийн засгийн үндэслэл боловсруулах;

§ Дагуул, хаяа хот, суурингуудын өсөн нэмэгдэх усны хэрэгцээг хангах хайгуул судалгаа хийх;

§ Дагуул хот, суурингуудын усан хангамжийн шинэ эх үүсвэрүүдийг илрүүлж, ашиглах.

Гарах үр дүн: Бүсийн хот, суурингуудын усан хангамжийн өсөн нэмэгдэх хэрэгцээг тасралтгүй найдвартай хангана.

3.3. Хөрсний бохирдол, эвдрэлийг бууруулах талаар

Үндэслэл. Судалгаанаас үзэхэд бүсийн хот, суурин газрын барилгажсан болон хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газрын талбайн 80 гаруй хувь нь хүн, малын хөл, машин техникээр талхлагдсан байна. Түүнчлэн салхи, хур тунадасны үйлчлэлээр гуу жалга, гулсалт нуралт үүсч өргөжих хандлагатай байна. Хотыг үерээс хамгаалах суваг, гуу жалга хогонд дарагджээ. Гэр хорооллын хашаа бүрийн бие засах газар, муу усны нүх нь хөрс болон хөрсний усыг маш ихээр бохирдуулж байна.

Хот, суурин газруудын ойролцоох оршуулгын газар 1000 гаруй га талбайг эзэлж байгаа бөгөөд зарим газарт цогцсыг ил тавьж байгаа нь эрүүл ахуйн шаардлагад нийцэхгүй байна. Оршуулгын газруудын тохижилт, хамгаалалт муу, ойр орчмын хог хаягдлаас хөрс ихээр бохирдож байна. Гэр хороололтой оршуулгын газар залган оршиж байгаа нь иргэдийн эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлд сөргөөр нөлөөлж байна.

Барилгын материалын түүхий эд олборлолт, дулааны цахилгаан станцын үнсний талбай, цэвэрлэх байгууламжийн лагийн талбай зэрэг нь

хөрсний бохирдол, эвдрэлийг ихэсгэх бас нэг шалтгаан болж байна.

Уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотойгоор Монгол орны нийт нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд цөлжих үйл явц нэлээд эрчимжиж байна. Иймд бүсийн нутаг дэвсгэрийг цөлжилтөөс хамгаалахын тулд бэлчээрийн даац, малын тоо толгойн зохистой харьцааг бий болгох шаардлага ч байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Хөрсийг бохирдлоос хамгаалах, эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Бүсийн хөрсний бохирдлын хэмжээ, зэрэглэлийг тогтоож, хөрс хамгаалах орчин үеийн аргуудыг нэвтрүүлнэ;
- § Улаанбаатар хотын экологийн картыг шинэчилж, дагуул хотуудын экологийн картыг боловсруулах;
- § Гэр хорооллын бохирын цэгүүдийг нэгдсэн системд холбох арга хэмжээг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх;
- § Малын тоо толгойн зохистой хязгаарыг тогтоож, мөрдөх;
- § Хүлэмжийн аж ахуйг түлхүү дэмжин хөгжүүлэх;
- § Түгээмэл тэрхацтай ашигт малтмалын орд газрын ашиглалтыг хязгаарлах;
- § Налайхын уурхай орчмын эвдэрсэн газрыг сэргээх төсөл хэрэгжүүлэх;
- § Хур тунадасны усанд угаагдан эвдэрч буй гуу жалгыг бөхлөх.

Гарах үр дүн: Хөрсний талхагдал буурч, эвдрэл саарна.

Тэргүүлэх зорилт 2. Оршуулгын газруудын тэлэлтийг хязгаарлаж, тохижуулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Улаанбаатар хотын ойролцоо шарил чандарлах 2 цогцолборыг шинээр байгуулж ажиллуулах;
- § Оршуулгын газруудыг хог хаягдлаас цэвэрлэн ариутгал хийх, хашаа хамгаалалттай болгон цэцэрлэгжүүлэх;
- § Зөвшөөрөлгүй оршуулгын газруудыг хааж, цогцсыг ил задгай тавихыг хориглох.

Гарах үр дүн: Оршуулгын газрын тэлэлт зогсож, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангасан байна.

Тэргүүлэх зорилт 3. Улаанбаатарын бүсийн нутаг дэвсгэрийн цөлжилтийн судалгааг хийж, урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Цөлжилт, газрын доройтолд нөлөөлж буй хүчин зүйлсийн судалгаа хийн үнэлгээ өгч, урьдчилан сэргийлэх;
- § Бэлчээрийг талхагдлаас хамгаалж, сэргээтэй ашиглах, усжуулах;
- § Бутлаг ургамал (харгана, бударгана) тарьж хөрсийг бэхжүүлэх;
- § Цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор хамгаалалтын зурвас, цэцэрлэг, төгөл байгуулах;
- § Цөлжилттэй тэмцэх үйлсэд төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллага, хандивлагч орнуудын тусламж, дэмжлэгийг авах ажлыг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Бүсийн нутаг дэвсгэрт цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэх ажил сайжирсан байна.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Бүсийн хэмжээнд хөрсний бохирдол, элэгдэл, эвдрэлийг эрс бууруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Газрын элэгдэл, эвдрэл, хөрсний доройтол, хуурайшилт, цөлжилтийн явцын мэдээллийн сан байгуулах;
- § Бүсийн томоохон суурингуудын ойролцоо олон улсын жишигт нийцсэн шарил чандарлах цогцолбор барьж цэцэрлэгжүүлэх;
- § Ган, цөлжилтийн үйл явц, орчны өөрчлөлтийг хянах, судлах мониторингийн сүлжээ бүрдүүлэх;
- § Ашигт малтмал олборлолттой холбоотой хөрсний эвдрэлийг зогсоож, нөхөн сэргээх ажлыг сайжруулах;
- § Хот, суурин газруудын зам, талбайг цардмал болгох, мод, бут сөөг тарьж, зүлэгжүүлэх.

Гарах үр дүн: Хөрсний бохирдол, эвдрэл буурна.

3.4. Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгох талаар

Үндэслэл. Хогийн төвлөрсөн цэгүүд хашаа хамгаалалтгүйгээс хөрс, усыг бохирдуулж, шаталтаас үүссэн утаа тортог, үнс тоос нь амьсгалын замын болон халдварт өвчин үүсгэх нэг эх үүсвэр болж байна. Хот тохижилт үйлчилгээний компаниудад парк шинэчлэл хийгдээгүйн улмаас техник хэрэгсэл хуучирч, хогийг бүрэн зайлуулж чадахгүйд хүрч хур хог үүсэх шалтгаан болж байна. Хогийг технологийн дагуу дарж устгахгүй, ангилан ялгалт хийхгүй байна. Гэр хорооллын болон хотын хогны асуудлыг үе шаттайгаар шийдвэрлэж, хүн амын эрүүл ахуй, байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг эрс бууруулах шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, зөвөөрлөн зайлуулах ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Япон улсын Засгийн газрын буцалтгүй тусламжаар “Улаанбаатар хотын хог хаягдлын менежментийг сайжруулах мастер төлөвлөгөө”-г боловсруулан хэрэгжүүлэх;
- § Улаанбаатар хотын төвлөрсөн хогийн цэгийг “Нарангийн энгэр”-т байршуулж, хогийг ангилан ялгах цогцолбор байгуулах;
- § Дарь-Эхийн овоо, Улаанчулуутын төвлөрсөн хогийн цэгийг хог хаягдлыг хөрсөөр хучиж нөхөн сэргээх төсөл хэрэгжүүлэх, “Ландфили” технологийг нэвтрүүлэх;
- § Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь багасгах, боловсруулах системийг нэвтрүүлж, нийт хог хаягдлын 10 хувийг ашиглах;
- § Хог хаягдлын үйлчилгээний сан байгуулах, хогийг жин болон төвлөрсөн цэгт очсон рейсийн тоогоор санхүүжүүлэх;
- § Эмнэлгийн болон тусгай хог хаягдлыг хаях цэгийг тохижуулан сайжруулах;
- § Тохижилт үйлчилгээний компаниудад парк шинэчлэл хийж, машин механизмын тоо, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх;
- § Иргэд, байгууллага, аж ахуйн нэгжээс авах хог хаягдлын төлбөрийг бодит үндэслэлтэй болгох замаар цэвэрлэгээний ажил эрхлэгчдийн сонирхлыг татах механизм бий болгох;
- § Химийн хорт бодисын устгалын цэгийг байгуулж ажиллуулах.

Гарах үр дүн: Хог хаягдлын менежмент сайжирч, нэгдсэн систем бий болно.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Хог хаягдлын менежментийг дундаж хөгжилтэй орнуудын түвшинд хүргэнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § “Тогтвортой хөгжиж буй орнуудын санаачилга” төслийн хүрээнд хог түүж амьдардаг иргэдийн амьжиргааг сайжруулах төслийг боловсруулж хэрэгжүүлэх;
- § Налайх, Морин даваа, Жаргалант тосгоны хогийн цэгт “Ландфили” технологийг нэвтрүүлэх;
- § Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь багасгах, боловсруулах системийг нэвтрүүлж, нийт хог хаягдлын 30 хувийг дахин боловсруулж ашиглах;
- § Хоёрдогч түүхий эд цуглуулах явуулын агент ажиллуулах;
- § Хаягдал цаас, гялгар уут ашиглан шахмал түлш /RDF/ үйлдвэрлэх жижиг, дунд үйлдвэрийг байгуулах санаачилгыг дэмжих;
- § Хогийг шатааж дулаан, цахилгааны эрчим хүч гаргаж авах боломжийг судалж шийдвэрлэх.

Гарах үр дүн: Хог хаягдлын менежмент боловсронгуй болно.

3.5. Ойн нөөцийн ашиглалт, хамгаалалтыг сайжруулах талаар

Үндэслэл. Улаанбаатарын бүсийн ногоон бүсэд 266.9 мян га нутаг дэвсгэр хамрагддаг. Үүний 188.9 мян га нь ойгоор бүрхэгдсэн байна. Бүсийн нутаг дэвсгэрийн ойн сан бүхий газарт ойн түймэр жилд 2-5 удаа гарч, дунджаар 10-15 га ойн талбай өртөж байна. Судалгаанаас үзэхэд сүүлийн 20 жилд бүсийн ногоон бүсийн 1.2 мян га талбайн 39.1 мян м³ ойн нөөц түймэрт өртөж ойн сангаас хасагджээ.

Ойн сангийн 110 мян га газарт ойн өвчин, хөнөөлт шавьж тархсан байна. Сүүлийн жилүүдэд мод хулгайгаар бэлтгэх явдал ихсэж байна. Хүний зохисгүй үйл ажиллагаа болон ойн хөнөөлт шавьж, өвчний улмаас 2009 гаруй га ой хлтаж зуурайшин дахин байгалийн аясаар нөхөн сэргэх чадвараа алдаад байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Ой хамгааллын менежментийг сайжруулж, ойн зүй бус ашиглалтыг зогсооно.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Ой хамгаалах санаачилга гаргаж буй аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааг тогтмол дэмжин, урамшуулах;
- § Аж ахуйн нэгж, байгууллагатай гэрээ байгуулж ой хамгаалуулах ажлыг оновчтой зохион байгуулах;
- § Ой хамгаалах ажилд иргэдийн нөхөрлөл, төрийн бус байгууллагуудын үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх;
- § Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тодорхой хувийг ой хамгаалах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагаанд ашиглах;
- § Байгаль хамгаалагчдын тоог зохистой нэмэгдүүлж, шаардлагатай техник хэрэгсэл, хөсгөөр хангах;
- § Идэвхтэн байгаль хамгаалагч нарыг сонгон шалгаруулж ажиллуулан, урамшуулж байх;
- § Түймрийн аюул гарах нөхцөл бүрдсэн үед ой хээрт зорчих хөдөлгөөнийг хязгаарлаж, хорио тогтоох, зөрчигчдөд хариуцлага хүлээлгэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх;
- § Мод бэлтгэсэн аж ахуйн нэгж, иргэн бүр огтолсон нэг модны оронд 5 буюу түүнээс дээш тарьц суулгац ургуулах ажлыг хэвшүүлэх.

Гарах үр дүн: Ой хамгааллын менежмент сайжирч, ойн сангийн зүй бус хорогдол багасна.

Тэргүүлэх зорилт 2. Ойн түймрээс урьдчилан сэргийлж, ойн өвчин болон хортон шавьж устгах ажлыг сайжруулж, ойн сангийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Бүсийн ногоон бүсэд ойн түймрээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг улс, нийслэл болон аж ахуйн нэгж, байгууллагын оролцоотойгоор тогтмол зохион байгуулах;
- § Ойн хортон шавьжийн тархалтын судалгаанд үндэслэн хортон устгалын ажлыг жил бүр тогтмол хийх;
- § Ойн түймэр, ойн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдийн санал санаачилгыг дэмжих урамшууллын хөшүүргийг хэрэглэх;

§ Ойд тогтмол цэвэрлэгээ хийх, түймрийн халз зурвас гаргах, ойг нөхөн сэргээх, түймрээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Ойн сангийн экологийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах таатай нөхцөл бүрдэнэ.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Ойг хамгаалах, ашиглах эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, ойн нөөцийн нөхөн сэргээлтийг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Ойг хамгаалах, ашиглахтай холбоотой хууль тогтоомж, журмыг боловсронгуй болгох;
- § Мод үржүүлгийн газруудын үйл ажиллагааг өргөтгөж, тарьц суулгацын хангамжийг нэмэгдүүлэх;
- § Ой мод ашигласны төлбөрийн тодорхой хэсгийг ойг хамгаалах, нөхөн сэргээхэд зарцуулах;
- § Ойн нөхөн сэргээлтийн ажлыг эдийн засгийн хөшүүрэг хэрэглэн урамшуулах;
- § Мод боловсруулах үйлдвэрүүдэд хаягдалгүй технологи бүрэн нэвтрүүлэх.

Гарах үр дүн: Ойн нөөцийн ашиглалт, хамгаалал хөгжилтэй орнуудын түвшинд ойртож, оновчтой тогтолцоо бүрдэнэ.

3.6. Биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах талаар

Үндэслэл. Судлаачдын тооцоолсноор Улаанбаатарын бүсэд 50 орчим зүйл хөхтөн амьтад, 85 овгийн 580 төрөлд хамаарах 1169 зүйл гуурст дээд ургамал бүртгэгдсэн байна.

Ан амьтад үр төлөө бойжуулах, байршин амьдрахад тохиромжтой нутаг дэвсгэрийн хэмжээ багасаж, тэдний амьдралын хэвийн нөхцөл алдагдаж, тоо толгой нь эрс цөөрч байна.

Хүний зохисгүй үйл ажиллагааны нөлөөлөл, байгаль цаг уурын өөрчлөлтөөс хамааран ан амьтад, ургамлын амьдрах орчин доройтож, биологийн зарим төрөл зүйл устан үгүй болж байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Бүсийн биологийн төрөл зүйлийн мэдээллийн сан бүрдүүлж ашиглах;
- § Биологийн төрөл зүйлийн тархалт, нөөцийг шинэчлэн тогтоож, ховордсон төрөл зүйлийг хамгаалах;
- § Ховордсон ургамлыг тарималжуулах, үржүүлэх санал санаачилгыг дэмжиж, иргэд, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлэх;
- § Экологийн боловсрол олгох сургалт, сурталчилгааг тогтмол зохион байгуулах;
- § Нэн ховор, устах аюул бүхий зарим амьтан, ургамлыг агнах, ашиглахыг тодорхой хугацаагаар болон бүрмөсөн хориглох;
- § Эмийн ба хүнсний ургамлыг зөвшөөрөлгүй түүх, ашиглах явдалтай тэмцэх ажлыг сайжруулж, оновчтой хураамжийг бий болгох;
- § Ховордсон ан амьтныг үржүүлэх, гаршуулах, нутагшуулах санал санаачилгыг дэмжих;
- § Богдхан уулын дархан цаазат газрын газар ашиглалт, хамгаалалтын нэгдсэн төлөвлөгөө боловсруулах.

Гарах үр дүн: Биологийн төрөл зүйлийн хамгаалал сайжирч, иргэдийн экологийн боловсрол дээшилнэ.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Биологийн төрөл зүйлийн хамгааллыг эрс сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Биологийн төрөл зүйлд экологи-эдийн засгийн үнэлгээ өгч, ашиглалт, хамгааллыг нь сайжруулах;
- § Ховордсон болон нэн ховор биологийн төрөл зүйл бүхий газар нутгийг тусгай хамгаалалтын сүлжээнд хамруулах;
- § Алнуурын нөөц баялгийг эзэмшигч, хариуцагчтай болгож, хамгааллыг нь сайжруулах;
- § Усны шувууд амьдрах орчныг хамгаалах талаар олон улсын өмнө хүлээсэн үүргээ тууштай биелүүлэх.

Гарах үр дүн: Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хэмжээ нэмэгдэж, биологийн ховор болон нэн ховор төрөл зүйлсийн хамгаалал сайжирна.

3.7. Гамшгаас урьдчилан сэргийлж, гамшгийн хохирлыг бууруулах талаар

Дэлхийн уур амьсгал мэдэгдэхүйц өөрчлөгдөж газар хөдлөх, үер ус буух, хүчтэй хар салхи гялах зэрэг гамшигт үзэгдэл, тэдгээрийн хэр хохирол ихсэж, тоо давтамж нь олширч байна.

Судалгаанаас үзэхэд Улаанбаатар хотын газар хөдлөлтийн давтамж 50 жил байна. Хотын

нийт барилгажсан талбайн 25 хувь нь 6 баллын, 52 хувь нь 7 баллын, 23 хувь нь 8 баллын бүсэд оршдог. Ийм нөхцөлд газар хөдлөлийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрс сайжруулах шаардлагатай байна.

Улаанбаатарын бүсийн Туул, Хэрлэн, Сэлбэ, Улиастай, Толгойт, Баянгол зэрэг том жижиг голуудын ай сав нь Монгол орны уруйн үер буудаг мужид хамрагддаг. Богино хугацаанд хүчтэй орох задар борооны улмаас уруйн үер бууж хот үерт автагдах аюултай. Сүүлийн жилүүдэд хөдөө орон нутгаас шилжин ирэгсэд үерийн аюулд өртөх магадлал ихтэй газруудаар суурьшиж байна. Үерээс хамгаалах зориулалттай суваг, далан, байгууламжуудын 80 орчим хувь нь эвдэрсэн ба дахин засаж сайжруулах шаардлагатай болсон байна.

Нийслэлийн ногоон бүсэд ялангуяа хавар, намрын хуурай улиралд ой хээрийн түймэр их гарч өнөөгийн байдлаар 36.5 га ой шатсан байна. Мөн ахуйн гаралтай гал түймрийн тоо буурахгүй байна. Улаанбаатар хотын зуслангууд, Сонгинохайрхан, Баянзүрх дүүргийн зарим гэр хороолол гал унтраах ангиас стандартад зааснаас хэд дахин хол байна.

Улсын хэмжээний химийн хорт бодис хэрэглэдэг аж ахуйн нэгж, байгууллагын 30 хувь, химийн нөөцийн агуулахын 50 гаруй хувь нь нийслэл хотод төвлөрдөг.

Малын гоц халдварт боом, шүлхий, шувууны ханиад зэрэг өвчин тархах аюул байсаар байна.

Иймд Улаанбаатарын бүсэд газар хөдлөл, гал түймэр, уруйн үер, мал, амьтны гоц халдварт өвчин зэрэг гамшгийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулж, гамшгийн аюулд өртсөн тохиолдолд хохирлыг богино хугацаанд арилгах чадвархийг бий болгох шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн хохирлыг бууруулах ажлыг сайжруулж, иргэд, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Гамшгийн эрсдэлийн сан байгуулж, ажиллуулах;
- § Гамшгаас урьчилан сэргийлэх, гамшгийн хохирлыг бууруулах чиглэлээр олон нийтийн дунд сургалт, сурталчилгааны ажлыг өргөтгөх;
- § Бүсийн хэмжээнд гамшгийн аюулаас хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх мэдээлэл дамжуулах тогтолцоо бүрдүүлэх;
- § Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн хохирлыг бууруулахад олон нийт, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах оновчтой тогтолцоо бүрдүүлэх;

§ Өндөрлөг газруудад гамшгийн ослыг илрүүлж, мэдээлж байх камерын хяналтын системийг бий болгох;

§ Хиймэл дагуулаас гамшиг, ослын мэдээллийг авч байх "Мэдээллийн нэгдсэн төв" байгуулах;

§ Гэр хороолол, гудамж талбайн хаягжилтыг тодорхой болгож, гамшгийн үед ашиглах тусгай зориулалтын авто замын зурвасыг тогтоох.

Гарах үр дүн: Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн хохирлыг бууруулах нэгдсэн тогтолцоо бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Газар хөдлөлийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Бүсийн нутаг дэвсгэрийн газар хөдлөлийн судалгаа, аюулыг үнэлэх геологийн болон сейсмологийн цогц мэдээлэл бүхий бичил мужлалын зураглалыг шинэчлэн хийж, мөрдөх;

§ Газар хөдлөлтийн чичирхийллийг илрүүлэх, хэмжих, идэвхжлийг хянах хөдөлгөөнт станцуудыг бий болгох, зарлан мэдээлэл дамжуулах системийг боловсронгуй болгох;

§ Газар хөдлөлийн эрсдэлийн нарийвчилсан үнэлгээ хийх;

§ Газар хөдлөлийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг бүх шатанд сайжруулах;

§ Барилга байгууламжийг батлагдсан зураг төсөл, технологийн дагуу барих, энэ талын хяналтыг сайжруулах;

§ Газар хөдлөлийн чиглэлээр үндэсний боловсон хүчин бэлтгэх, давтан сургах ажлыг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Газар хөдлөлийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажил сайжирч, аюулыг хохирол багатай давах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 3. Үерийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулж, хохирлыг багасгана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Үерийн аюулыг урьдчилан мэдээлэх ажлыг сайжруулах;

§ Үер усны аюултай тэмцэхэд шаардагдах тусгай зориулалтын аврах техник хэрэгслийн хангамжийг сайжруулах;

§ Үерийн аюулаас гарах хохирлыг бодитой үнэлэх чадавхи бий болгох;

§ Бүсийн үерийн хамгаалалтын мастер төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлэх;

§ Үерийн хамгаалалтын суваг, далан, борооны ус зэйлуулах сүлжээг үе шаттай оновчтой өргөтгөх;

§ Ашиглагдаж буй үерийн суваг, борооны усны шугамыг шинэчлэн сайжруулж, хүчин чадлыг нь нэмэгдүүлэх.

Гарах үр дүн: Үерийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажил сайжирч, хохирол багатай давах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 4. Гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Барилга байгууламжид гал түймрийг унтраах усан хангамжийн системийг сайжруулах;

§ Нунтаг бодисоор гал унтраах тусгай зориулалтын автомашинаар мэргэжлийн байгууллагуудыг хангах;

§ Гал унтраах ангиудын зэрэглэлийг дээшлүүлж, алслагдсан хороо, зуслангийн бүсэд шинээр гал унтраах анги 1-2-ыг байгуулах.

Гарах үр дүн: Гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх ажил сайжирч аюулыг хохирол багатай давах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 5. Цацраг идэвхит бодис, химийн хордолтоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Цацраг идэвхит болон химийн хорт бодис ашиглан үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын бүртгэл, судалгаа, байршлыг шинэчлэн тогтоож, үйл ажиллагаанд нь тогтмол хяналт тавих;

§ Хамгаалах хэрэгсэл, шүүгч болон тусгаарлагч хэрэгслийн хангамжийг сайжруулах;

§ Судалгаа шинжилгээний төвийг орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах;

§ Цацраг идэвхит бодис болон химийн хорт бодис, хаягдал устгах талбайг тогтоон байгаль орчны үнэлгээ хийлгэх.

Гарах үр дүн: Цацраг идэвхит болон химийн хордолтын үеийн мэдээлэл, хамгааллын түвшин дээшилнэ.

Тэргүүлэх зорилт 6. Хүн, малын гоц халдварт өвчин тархахаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулна.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Халдварт өвчний тандалт, хяналтын мэдээллийн оновчтой сүлжээ бий болгох;

§ Нүүдлийн шувууд ирэх, буцах үед шувуунаас халдварлах өвчнөөс сэргийлэх ажлыг сайжруулах;

§ Аж ахуйн нэгж, иргэдийн тахиа, шувууг урьдчилан сэргийлэх тарилгад бүрэн хамруулах;

§ Тарваган тахал өвчин зөөгдөн орж ирэх аюулаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг сайжруулах;

§ Мал, амьтны гоц халдварт шүлхий, боом зэрэг өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх ажлыг сайжруулах;

§ Малын гаралтай түүхий эдийн захын үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Хүн малын гоц халдварт өвчин тархах аюул багасна.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, авран хамгаалах, гамшгийн хор уршгийг арилгах, сэргээн босгох ажлын бэлэн байдлыг хангана.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Нийслэл болон дүүргүүдийн гамшгийн үед ажиллах төлөвлөгөөг тогтмол шинэчлэх;

§ Гамшгийн эрсдэлийн санг-гийн үйл ажиллагааг сайжруулах;

§ Аврах үйл ажиллагаанд шаардлагатай багаж хэрэгслийн нөөц бий болгох;

§ Мэргэжлийн азрагч нарын анги, багийн сургалтыг сайжруулах;

§ Болзошгүй гамшгаас хамгаалах, бэлэн байдлыг дээшлүүлэх, эрсдэлийг бууруулах үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

§ Гал, утаа мэдрэгч хямд, найдвартай тоног төхөөрөмжөөр айл өрх, албан байгууллагуудыг хангах, тэдгээрийн дохиоллыг хүлээн авах станц байгуулах;

§ Гамшгийн үед ажиллах улсын албадын ажлын уялдааг сайжруулах;

§ Гамшгаас хамгаалах нөөц-ийн бүрдүүлэлтийг сайжруулж, нөөцийн бараа, материалын хадгалалтыг сайжруулах;

§ Гамшгийн мэргэжлийн байгууллагуудын материаллаг бааз, хүний нөөцийг сайжруулах;

§ Суурьшлын шинэ бүсүүдэд үерээс хамгаалах оновчтой тогтолцоог бий болгох;

§ Үерийн хамгаалалтын барилга байгууламж барих хөрөнгийн эх үүсвэрийг жил бүрийн төсөвт суулгаж байх;

§ Цэцрэг идэвхит бодис, химийн ослоос хамгаалах менежментийг сайжруулах;

§ Хүн, малын гоц халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах ажлыг эрс сайжруулах;

§ Халдварт өвчин гарах, тархахыг хянах ажлыг сайжруулах;

§ Шинжилгээний лабораториудын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх.

Гарах үр дүн: Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх, гамшгийн хохирлыг бууруулах орчин үеийн тогтолцоо бүрдэнэ.

Дөрөв. ХҮН АМЫН НУТАГШИЛТ, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ХӨГЖИЛ

4.1. Хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтолцоог боловсронгуй болгох талаар

Үндэслэл. Монгол улсын газар нутгийн 0.3 хувийг эзэлдэг Улаанбаатарын бүсэд 2005 оны байдлаар улсын нийт хүн амын 37.7 хувь оршин сууж байна. Бүсийн хүн амын 94.1 хувь нь Улаанбаатар хотод, үлдсэн 5.9 хувь нь хаяа хот, тосгодоод амьдарч байна.

Хүн амын тооны өсөлт, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний хөгжлийн хурдцаас хот байгуулалтын хөгжил хоцорч байгаа нь нутагшилт, суурьшлын холбогдолтой нэн даруй шийдвэрлэх шаардлагатай олон асуудлыг бий болгож байна. Тухайлбал, нийслэл хотын инженерийн дэд бүтцийн хангамжийн түвшин өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээнээс хоцорч, агаарын бохирдол, хөрсний эвдрэл ихсэж гэр хороолол хотын ерөнхий төлөвлөгөөнд нийцэхгүйгээр өргөжин тэлсээр байна.

Иймд Улаанбаатарын бүсийн хүн амын нутагшилт, суурьшлын тогтолцоог 1)Улаанбаатарын бүсийн түвшинд, 2)Улаанбаатарын бүсийн эрчимтэй таталдал нөлөөллийн бүсийн түвшинд, 3)Улсын түвшинд гэсэн гурван түвшинд Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлалтай нийцүүлэн иж бүрэн цогцолбор байдлаар сайжруулах шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Улаанбаатарын бүсийн түвшинд нийслэл Улаанбаатар хотын дагуул, хаяа хот, тосгодыг түлхүү хөгжүүлж, нутагшилт суурьшлын оновчтой тогтолцоог бий болгох үндэс суурийг тавина.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

§ Бүсийн хот төлөвлөлтийн бодлого, хот байгуулалтыг боловсронгуй болгож оршин суугчдын тав тухай, эрүүл амьдарч, ажиллах орчинг бүрдүүлэх;

§ Шинээр баригдах үйлдвэрүүдийг дагуул, хаяа хот, тосгодоод түлхүү байршуулах;

§ Зарим үйлдвэр, аж ахуйн газруудыг нийслэлийн дагуул, хаяа хот, тосгод руу нүүлгэн шилжүүлэх;

§ Дагуул, хаяа хот, тосгод руу нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаанд санхүүгийн дэмжлэг, зохицуулалтын оновчтой хэрэглэх;

§ Эхний ээлжинд дэд бүтцийг сайжруулах төсөл боловсруулж, хэрэгжүүлж эхлэх;

§ Дагуул, хаяа хот, тосгодын хөгжлийг гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтаар дэмжих;

§ Дагуул, хаяа хот, тосгодоод эмнэлэг, сургууль, цэцэрлэг зэрэг нийгмийн дэд бүтцийн хангамжийг сайжруулах.

Гарах үр дүн: Улаанбаатар хотын ачаалал багасаж, бүсийн нутагшилт суурьшлын оновчтой тогтолцоог бий болгох үндэс суурь тавигдана.

Тэргүүлэх зорилт 2. Улаанбаатарын бүсийн эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүсийн түвшинд тулгамдсан, нийтлэг асуудлуудыг Төвийн болон Зүүн бүсийн аймгуудтай хамтран шийдвэрлэнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Шилжин ирэгсдийн тодорхой хэсгийг Улаанбаатарын бүсийн эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүс (Төв аймаг, Хэнтий аймгийн зарим сум)-д суурьшуулах бодлогыг боловсруулан хэрэгжүүлэх;
- § Эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүсэд эдийн засаг, маркетингийн таатай орчин бүрдүүлэх;
- § Эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүсэд мах, сүү, хүнсний ногоо, үр тарианы үйлдвэрлэлийг дэмжиж, Улаанбаатарын бүсийн хүнсний бүтээгдэхүүний хангамжийг сайжруулах;
- § Байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хангах, ундны усны эх үүсвэрийг хамгаалах асуудлаар хамтран ажиллах;
- § Дагуул, хаяа хот, тосгодыг эрчимтэй хөгжүүлэх зорилготой уялдуулан хөгжлийн хөтөлбөр, хот төлөвлөлтөд таталцал, нөлөөллийн хүрээнд нь цогц байдлаар хандах хандлагыг нэвтрүүлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатарын бүсийн төвлөрсөн хот, суурингууд руу чиглэсэн шилжих хөдөлгөөн саарна.

Тэргүүлэх зорилт 3. Улаанбаатарын бүсийн зарим чиг үүргийг Монгол Улсын бусад бүсийн тулгуур төв хотуудад шилжүүлэх үндэс суурийг тавина.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § "Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын ерөнхий төлөвлөгөө"-г боловсруулж, батлуулан хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хуваарийн шинэчлэлийн хүрээнд бүсийн эдийн засаг, хот төлөвлөлт, газар ашиглалтын өвөрмөц байдлтай уялдуулан Нийслэлийн засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн хуваарийг шинэчлэх;
- § Бүсийн тулгуур төв хотуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж Улаанбаатар хоттой өрсөлдөхүйц түвшинд хүргэх замаар Улаанбаатарын бүсийн хот төвлөрийг сааруулах;
- § Улаанбаатар хотоос үйлдвэр, аж ахуйн газар, төрөлжсөн эмнэлэг, их, дээд сургууль, албан байгууллагуудыг бүсийн тулгуур төв хотуудад шилжүүлэн байршуулах зорилгоор тусгай төсөл боловсруулж, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Бүсийн тулгуур төв хотуудад шилжүүлэн байршуулах үйл ажиллагаанд төрийн зохицуулалтын хөшүүргийг оновчтой хэрэглэх;
- § Байгаль орчин, хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө бүхий үйлдвэрлэлийг Улаанбаатарын бүсэд шинээр барьж байгуулахыг хориглох;
- § Хотын эдэлбэр газарт бэлчээрийн мал аж ахуй эрхлэхийг хязгаарлаж, тодорхой бичил

бүсүүдэд эрчимжсэн мал аж ахуй, усалгаатай газар тариаланг хөгжүүлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатарын бүсийн чадавхийг бусад бүс нутгийн хөгжлийг түргэсгэхэд зохистой ашиглах таатай орчин бий болж, хүн амын нутагшилт, суурьшлын оновчтой тогтолцоо бүрдэж эхэлнэ.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Улаанбаатарын бүсийн хүн амын нутагшилт, суурьшлын оновчтой тогтолцоог бий болгон хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Бүсийн хүн амын нутагшилт суурьшлын тогтолцоог боловсронгуй болгох ажлыг эрчимжүүлэх;
- § Дагуул, хаяа хот, тосгодыг эрчимтэй хөгжүүлэх;
- § Алслагдсан зарим дүүрэгт "Эдийн засгийн болон худалдааны чөлөөт бүс" байгуулж эхлэх;
- § Улаанбаатар хот руу чиглэсэн шилжих хөдөлгөөнийг бүсийн эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүс болон бусад бүсүүдийн хүрээнд сааруулах;
- § Бусад бүсийн тулгуур төв хотуудын хөгжлийг түргэсгэж, Монгол Улсыг хөгжлийн олон төвт тогтолцоонд шилжүүлэх.

Гарах үр дүн: Нутагшилт суурьшлын оновчтой тогтолцоо бүрдэнэ.

4.2. Газар ашиглалтыг сайжруулах талаар

Үндэслэл. Улаанбаатарын бүсийн нутаг дэвсгэр нь нийт 470444.0 га ба үүнээс 278760.5 га буюу 59 хувийг хөдөө аж ахуйн эдэлбэр газар, 28892.6 га буюу 6 хувийг хот тосгон, суурин газар, 5652.2 га буюу 2 хувийг зам, шугам сүлжээний газар, 76339.8 буюу 16 хувийг ойн сан бүхий газар, 4143.0 га буюу 1 хувийг усан сан бүхий газар, 76656.0 га буюу 16 хувийг улсын тусгай хэрэгцээний газар тус тус эзэлж байна.

Улаанбаатарын бүсийн хэмжээнд 2001 онд "Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө"-г боловсруулсан боловч хэрэгжүүлэх арга зам тодорхой бус, Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөтэй сайн уялдаагүй зэргээс шалтгаалан газрын зөрчил маргаан гарч, газрыг зүй зохистой, үр ашигтай эзэмших, ашиглах, өмчлөх, хамгаалах ажил шаардлагын түвшинд хүрэхгүй байна.

Иймд газар ашиглалтыг боловсронгуй болгох шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Нийгэм, эдийн засаг, байгаль экологийн хувьд зүй зохистой газар ашиглалтын тогтолцоог бий болгох нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Хот төлөвлөлтөд газар ашиглах чиглэл нь нарийвчлан тогтоогдоогүй газрыг ашиглах, эзэмших эрх авсан иргэд, албан байгууллага, аж ахуйн нэгжийн судалгаа хийж, шийдвэрлэх оновчтой арга замыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх;
- § Хот орчмын түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын орд газруудын ашиглалтад үнэлгээ өгч, тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэх;
- § Газар ашиглалтын нэгдсэн судалгаа хийж, мэдээллийн сан бүрдүүлэх;
- § Улаанбаатарын бүсэд газар ашиглалтын төрөлжсөн бүсүүдийг тогтоож, газар ашиглалтын горимыг боловсруулж, мөрдөх;
- § Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний үндсэн чиглэлтэй уялдуулан "Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө"-нд тодотгол хийн, шинэчлэн батлуулж, хэрэгжүүлэх;
- § Хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулахад "Нийслэлийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө"-г үндэслэл болгож байх;
- § Аж ахуйн зориулалтаар эзэмшиж ашиглаж байгаа болон эзэмшил ашиглалтад олгогдоогүй төрийн өмчийн газрыг газрын төлөв байдлын чанарын хянан баталгаанд хамруулах;
- § Гэр бүлийн зориулалтаар шинээр өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх газарт газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааг хийлгэх;
- § Ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу ногоон байгууламж, агро парк байгуулах, амралт сувилал, жимс жимсгэнэ тариалах зориулалттай газрыг төсөл сонгон шалгаруулах замаар олгох;
- § Газрын дуудлага худалдаа явуулах, төсөл сонгон шалгаруулах журмыг шинэчлэн сайжруулж мөрдөх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатарын бүсийн газар ашиглалт сайжирч, газрын харилцаатай холбоотой аливаа зөрчлийг арилгах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Газрын үнэлгээний бүсчлэлийг шинэчлэн мөрдөнө.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Газрын үнэлгээний бүсчлэлийн хил хязгаарыг шинэчлэн, газрын төлбөрийн хэмжээг газрын үр өгөөж, байршил, зориулалттай нь уялдуулан ялгавартай тогтоох;
- § Газрын төлбөр тогтоох аргачлалыг боловсронгуй болгож мөрдөх.

Гарах үр дүн: Газрыг бодитой үнэлэх нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 3. Орчин үеийн газрын мэдээллийн сан бий болгоно.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Газрын нэгдмэл сангийн иж бүрэн мэдээлэл агуулсан нийслэлийн газрын мэдээллийн санд

тодотгол хийж, тогтмол шинэчлэн сайжруулж байх;

- § Газрын төлөв байдал, чанарын өөрчлөлтийг тогтоож, газар ашиглах, эзэмших, өмчлөх, хамгаалах ажлыг сайжруулах;
- § Газрын кадастрыг эрхлэх, хөтлөх үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох;
- § Барилга, хот байгуулалт, газар зохион байгуулалт, газар өмчлөл, эзэмшилт, ашиглалттай холбоотой мэдээллийн санг баяжуулж бодит мэдээллээр иргэдэд үйлчлэх нөхцөлийг хангах;
- § Газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг төрөл бүрийн мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд тогтмол мэдээлэх.

Гарах үр дүн: Газрын зах зээлд хяналт-шинжилгээ хийх, газрын харилцаанд оролцогчдын үйл ажиллагааг түргэн шуурхай, ил тод болгох нөхцөл бүрдэнэ.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Газар зохион байгуулалт, газар ашиглалтын шинэчлэлийг өргөтгөнө.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөг төлөвлөлтийн түвшин бүрт боловсруулах аргачлалыг шинэчлэн хэрэгжүүлэх;
- § Газрын мэдээллийн санд тодотгол шинэчлэлийг тогтмол хийх;
- § Газрын суурь үнэлгээ, газраас авах төлбөр, татварын хэмжээг тухайн зах зээлтэй нягт уялдуулах;
- § Газрын зах зээлийн үнийн судалгаанд тулгуурлан газрын үнэлгээний бүсчлэлд тодотгол шинэчлэлт хийх.

Гарах үр дүн: Газар ашиглалт сайжирч, газрыг эдийн засгийн эргэлтэд оновчтой оруулах таатай орчин бүрдэнэ.

4.3. Дагуул, хаяа хот, тосгодыг хөгжүүлэх талаар

Үндэслэл. Нийслэл Улаанбаатар хот, хаяа хот Налайх болон Гачуурт, Хонхор, Туул, Сонгино, Жаргалант, Тэрэлж зэрэг тосгод, алслагдсан Багануур хот, Багахангай тосгон нь Улаанбаатарын хотжисон бүсийг бүрдүүлж байна. Мөн өнөөгийн байдлаар амралт, аялал жуулчлал, спортын бааз, мал аж ахуйг өрхийн хэлбэрээр эрхлэгчид, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийн төв, агуулах, түүхий эдийн бааз, зам, тээврийн үйлчилгээний хэлбэрийн жижиг суурин газрууд олширсоор 60 гаруй болоод байна.

Нийслэл Улаанбаатар хотоос бусад хот, тосгодын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг зах зээлийн тогтслогосны нөхцөлд нийдүүлж шинэчлэн боловсруулаагүй байна. Улаанбаатарын бүсэд хот байгуулалтын төрөлжсөн бүсүүдийг нарийвчлан тогтоож, хуульчилж өгөөгүйгээс төлөвлөлт,

бүсчлэлгүйгээр хот, тосгод тэлж байна. Байдал ийм байгаа нь дагуул, хаяа хот, тосгодын төдийгүй Улаанбаатар хотын, цаашилбал Улаанбаатар бүсийн хөгжилд олон саад бэрхшээлийг бий болгож байна.

Улаанбаатарын бүсийн дагуул, хаяа хот, тосгодын хөгжлийг иж бүрэн цогцолбороор нь сайжруулах цэгцтэй бодлого, төлөвлөлт шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Бүс нутгийн хүрээнд дагуул, хаяа хот, тосгодын үндсэн чиг үүргийг нарийвчлан тогтоож, хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг зах зээлийн тогтолцооны нөхцөлд нийцүүлэн боловсруулан батлуулж, хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

Улаанбаатарын бүсийн бичил бүс, дагуул, хаяа хот, тосгодыг дараахь тэргүүлэх чиглэлээр хөгжүүлнэ. Үүнд:

- Багануурыг уул уурхай, нүүрс-хими, эрчим хүч, барилгын материал, мал аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг бүрэн боловсруулж, экспортын баримжаатай эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, зам, тээврийн зангилаа хотын чиглэлээр;

- Налайхыг аялал жуулчлал, өндөр технологид тулгуурласан, оюуны багтаамжтай, экспортын баримжаатай бага оврын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийн чиглэлээр;

- Багахангайг экспортын баримжаатай боловсруулах үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, зам, тээврийн зангилаа хотын чиглэлээр;

- Сонгино-Туулын бичил бүсийг эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалангийн фермерийн аж ахуй, арьс, шир, ноос, ноолуур боловсруулах үйлдвэрлэлийн чиглэлээр;

- Жаргалантын бичил бүсийг эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариалангийн фермерийн аж ахуй, нефть боловсруулах үйлдвэрлэл, агуулахын аж ахуйн чиглэлээр;

- Аргалантыг суурьшлын шинэ бүс, агуулахын аж ахуйн чиглэлээр тус тус хөгжүүлнэ.

Улаанбаатарын бүсийн бичил бүсүүд, нийслэлийн дүүргүүдийн хөгжлийн хөтөлбөрийг боловсруулж батлуулах;

Хот, тосгодын зэрэглэлийг тогтоох;

Дагуул, хаяа хот, тосгодын эдэлбэр газрын хэмжээг шинэчлэн баталгаажуулж тэг горигийг тэмдэгжүүлэх;

Налайх хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Багануур хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Багахангай тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Гачуурт тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Хонхор тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Туул тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Сонгино тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Жаргалант тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулж баталгаажуулах;

Аргалант тосгоны ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, батлуулах;

Бусад жижиг суурин газруудын ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, батлуулах;

Батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөөнүүдийг хэрэгжүүлж эхлэх.

Гарах үр дүн: Хот, тосгодыг орчин үеийн хот төлөвлөлтийн аргаар удирдан зохицуулж хөгжүүлэх нөхцөл боломж бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Хүн амын өсөлт, хэрэгцээний хэтийн төлөвтэй оновчтой уялдуулан орон сууцны хангамжийн түвшинг дээшлүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

Оршин суугчдыг шаардлагатай шугам сүлжээ бүхий хямд сууцаар хангах, "40000 орон сууц" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;

Бага орлоготой иргэдийн орон сууцны нөхцөлийг сайжруулах;

Дагуул, хаяа хот, суурингуудын хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагын түвшинд орон сууцны хангамжийг нэмэгдүүлэх;

Шинээр шилжин ирж үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдийн орон сууцны асуудлыг хөнгөлөлттэй зээлээр дэмжих;

Орон сууцны барилгын материал үйлдвэрлэж буй аж ахуйн нэгжийг эдийн засгийн хөшүүрэг хэрэглэн дэмжих;

Ашиглалтгүй, дуусаагүй барилгыг орон сууцны зорилгоор засварлан ашиглалтад оруулах;

Орон сууцны хөрөнгөтүүдэд шаардлагатай соёл, нийгэм, ахуйн үйлчилгээний барилга байгууламжуудыг цогц байдлаар төлөвлөж, барих.

Гарах үр дүн: Орон сууцны хангамж сайжирч, дагуул хот, тосгодод суурьших иргэдийн сонирхол нэмэгдэнэ.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Батлагдсан ерөнхий төлөвлөгөөнүүдийг эрчимтэй хэрэгжүүлж дагуул, хаяа хот, тосгодын хөгжлийг түргэсгэнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

Дагуул, хаяа хот, тосгодод ерөнхий архитектурын албыг шинээр байгуулж ажиллуулах;

- § Хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хотын үндсэн дэд бүтцийг барьж байгуулах, өргөтгөн хөгжүүлэх зорилгоор тодорхой төслүүдийг эхний ээлжинд улсын болон хотын хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх;
- § Хот, тосгодын үйлдвэрлэл, хүн амын өсөлттэй уялдуулан үйлдвэрийн бүс, орон сууцны болон гэр хорооллуудын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнүүдийг боловсруулан хэрэгжүүлэх.

Гарах үр дүн: Дагуул, хаяа хот, тосгодын хөгжил түргэсэн.

Тэргүүлэх зорилт 2. Дагуул, хаяа хот, тосгодын хөгжлийг түргэсгэхэд хувийн сектор, оршин суугчдын оролцоог нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Дагуул, хаяа хот, тосгодоод бизнес, үйлдвэрлэлийн үр ашигтай төсөл хэрэгжүүлэхэд хувийн секторын хөрөнгө оруулалтыг татах;
- § Үйлдвэрийн бүсийн болон орон сууцны хорооллуудын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөнүүдийг боловсруулахад хөрөнгө оруулагчид ба оршин суугчдын оролцоог нэмэгдүүлэх;
- § Хот, тосгодыг оршин суугчдын оролцоонд тулгуурлан хөгжүүлэх чадавхийг бий болгох.

Гарах үр дүн: Хот төлөвлөлтөд хөрөнгө оруулагчид болон олон нийтийн оролцоо сайжирна.

4.4. Улаанбаатар хотод хот байгуулалтыг боловсронгуй болгох талаар

Үндэслэл. Улаанбаатар хотын захиргааны санаачилга, Дэлхийн банкны тусламжтайгаар 2001 онд "Хотын хөгжлийн стратеги", 1998-2001 онд үндэсний мэргэжилтнүүдийн боловсруулсан "Нийслэл Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө", хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөнүүд зэрэг хот байгуулалт, төлөвлөлтийн баримт бичгүүдийг боловсруулан гаргасан. Гэвч эдгээр төлөвлөлтийн баримт бичгүүдийн хэрэгжилт туйлын хангалтгүй байна. Хотын газар ашиглалтын замбараагүй байдал, байгаль орчны бохирдол, доройтол, инженерийн ба нийгмийн дэд бүтцийн дутагдал, орон сууцны хомсдол, ялангуяа төлөвлөлтгүйгээр өргөжин тэлж байгаа гэр хорооллуудын асуудал нэн хурц болж байна.

Иймд Улаанбаатарын хот байгуулалтын бодлого, төлөвлөлтийг шинэ нөхцөлд нийцүүлэн боловсронгуй болгож, хууль эрх зүйн таатай орчинг бүрдүүлж, хэрэгжүүлэх арга замыг нь оновчтой тодорхойлох шаардлагатай байна.

Нэгдүгээр үе шат (2006-2010 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. "Нийслэл Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх хөгжлийн ерөнхий

төлөвлөгөө"-нд тодотгол хийж, газар ашиглалтын төлөвлөгөөг боловсруулан баталгаажуулж, хэрэгжүүлж эхэлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Улаанбаатар хотын газар зүйн мэдээллийн сан, зураг зүйн мэдээллийн санд тодотгол хийж, тогтмол шинэчлэн сайжруулж байх;
- § Улаанбаатар хотын хот байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөөний хэрэгжилтэд үнэлгээ, дүгнэлт өгөх;
- § Улаанбаатар хотын хот байгуулалтын тулгамдсан асуудал, бэрхшээлүүдийг тодорхойлон, ерөнхий төлөвлөгөөний тодотгол, төлөвлөлтийн хамрах хүрээг тодорхойлох;
- § Улаанбаатар хотын онцлогт тохирсон газар ашиглалтын ангиллыг боловсруулж, нэвтрүүлэх;
- § Хот төлөвлөлтийн зохистой хувилбарыг сонгон "Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөө"-нд тодотгол хийх;
- § "Нийслэлийн хот төлөвлөлт, барилгажилтын журам"-ыг боловсруулж, батлуулах;
- § Улаанбаатар хотын газар ашиглалтын зохицуулалтыг сайжруулах "Хот байгуулалтын бүсчлэлийн норм ба дүрэм"-ийг боловсруулан мөрдөх;
- § Газар ашиглалтын төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Холбогдох байгууллага, мэргэжилтнүүдийн чадавхийг бэхжүүлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатар хотын хот байгуулалтын хөгжлийг зах зээлийн нөхцөлд удирдан, хянаж зохицуулах таатай орчин бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Гэр хорооллыг хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний үндсэн чиглэлтэй уялдуулан, оновчтой төлөвлөж, хөгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § "Гэр хорооллын нөхцөлийг сайжруулах стратеги, хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөө"-г боловсруулж, хэрэгжүүлэх;
- § Дахин хөгжүүлэх гэр хорооллын төлөвлөлтийн аргачлал, загварыг боловсруулж мөрдөх;
- § Сайжруулан хөгжүүлэх гэр хорооллын төлөвлөлтийн аргачлал, загварыг боловсруулж мөрдөх;
- § Шинээр суурьшуулах гэр хорооллын төлөвлөлтийн аргачлал, загварыг боловсруулж мөрдөх;
- § "Гандантэгчинлэн" гэр хорооллыг хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Азийн хөгжлийн банкны "Орон сууцны санхүүжилтийн төсөл"-ийн хүрээнд Дарь-Эхийн гэр хороолол болон Багануур дүүрэгт инженерийн дэд бүтэц, бүхий ажлааг орон сууцны хорооллыг байгуулах;
- § Азийн хөгжлийн банкны "Гэр хорооллын нөхцөл сайжруулах төсөл"-ийн хүрээнд орон сууцны

нөхцөлөө сайжруулахад нь туслах зориулалтаар бага орлоготой өрхөд зээл олгох ажлыг зохион байгуулж хэрэгжүүлэх;

§ НҮБ-ын хөтөлбөрийн шугамаар хэрэгжиж буй "Дулааны хэмнэлттэй орон сууцны зах зээлд нэвтрүүлэх төсөл"-ийн хүрээнд орон сууц барих ажлыг зохион байгуулж хэрэгжүүлэх;

§ Бэлх-Сэлхийн шинээр суурьшиж байгаа гэр хорооллын ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлж эхлэх;

§ Тахилтын амны амины орон сууцны хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх.

Гарах үр дүн: Гэр хороолол төлөвлөгөөтэй хөгжиж, хүн амын амьдрах орчин сайжирна.

Тэргүүлэх зорилт 3. Орон сууцны хангамжийг сайжруулж, иргэдийн төлбөрийн чадварт тохирсон орон сууцны тоог нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Орон сууц болон дэд бүтцийг хөгжүүлэх хотын санг бий болгох;
- § Орон сууцны санхүүжилтийн зээлийн системийг боловсронгуй болгож, урт цагааны зээл, амины орон сууцны зээл, гэр хорооллын зээлийг бий болгож хэрэгжүүлэх;
- § Орон сууцны хангамжийн судалгаа, мэдээллийг боловсронгуй болгож, мэдээллийн сан байгуулж ашиглах;
- § Иргэдийн төлбөрийн чадварт тохирсон, шардлагатай шугам сүлжээ бүхий хямд сууц барих;
- § "40 000 орон сууц" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх оновчтой ажлыг зохион байгуулах;
- § Хотын төвийн 40, 50 мянгатын орон сууцны хороололд дахин төлөвлөлт хийж, хэрэгжүүлэх ажлыг холбогдох хуулийн хүрээнд шийдвэрлэх;
- § Яармагийн орон сууцны шинэ хорооллын зураг төслийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх ажлыг эхлүүлэх;
- § Баянголлын амны орон сууцны хороололд 1550 айлын орон сууц барьж ашиглалтад оруулах;
- § Алтан-Өлгий, Цайз зах орчмыг орон сууцны хороолол болгон төлөвлөх зураг төслийг боловсруулж, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Орон сууц дэд бүтцийг барьж байгуулахад гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих;
- § Баянзүрхийн амны орон сууцны хорооллын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлж эхлэх.

Гарах үр дүн: Улаанбаатар хотын орон сууцны хангамж дээшилж, хүрээлэн буй орчны чанар сайжирна.

Хоёрдугаар үе шат (2011-2015 он):

Тэргүүлэх зорилт 1. Улаанбаатар хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, газар ашиглалтын төлөвлөгөөтэй уялдуулан төлөвлөлтийн бүсүүдийн хөгжлийн нэрийг өөрчилсөн төлөвлөгөөг боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § Улаанбаатар хотын төлөвлөлтийн төвийн бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Улаанбаатар хотын төлөвлөлтийн зүүн бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Улаанбаатар хотын төлөвлөлтийн баруун бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Улаанбаатар хотын төлөвлөлтийн шинэ бүсийн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулан, хэрэгжүүлж эхлэх;
- § Дахин төлөвлөлт хийх хорооллуудыг тодорхойлж, төлөвлөлтийг үе шаттайгаар хийх;
- § Хот байгуулалт, газар зохион байгуулалтын мэргэжилтэн бэлтгэх ажлыг сайжруулж, холбогдох байгууллагуудын чадавхийг бэхжүүлэх;
- § Хот байгуулалт, газар зохион байгуулалтын санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, зохистой механизм бүрдүүлэх.

Гарах үр дүн: Хотжилт, хот байгуулалтыг хяналттай, үе шаттайгаар явуулах нөхцөл бүрдэнэ.

Тэргүүлэх зорилт 2. Улаанбаатар хотыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөө"-г хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлж, хот төлөвлөлт, газрын менежментийн боловсронгуй тогтолцоог бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэл:

- § "Нийслэлийн хот төлөвлөлт, барилгажилтын журам"-ын дагуу хот байгуулалтын зөвшөөрлийн тогтолцоо, хот байгуулалтын бүсүүдийн шугамыг тогтоон мөрдөж эхлэх;
- § "Хот байгуулалтын бүсчлэлийн норм ба дүрэм"-ийн дагуу төлөвлөлтийн бүс болон хорооллуудын бүсчлэлийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх;
- § Хотын хэмжээнд бүх төрлийн төлөвлөлтийг бүсчлэлтэй уялдуулж, нэгдсэн төлөвлөгөөнд оруулан мониторинг хийж байх;
- § Хотын дэд бүтцийн төлөвлөлтийг бүсчлэлтэй уялдуулах, хотын чанартай зам, дэд бүтцийн зурвас газруудыг хамгаалан, хязгаарлалт хийх;
- § Хот төлөвлөлтийн төсөл хэрэгжүүлэх газруудыг нөөцлөх, хязгаарлалт хийх;
- § Газрыг эвхэн бүсчлэлийн дагуу ашиглах;
- § Хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч талуудын ашиг сонирхлыг хотын хөгжлийн нэгдсэн бодлогын дагуу уялдуулан зохицуулж байх;
- § Хот байгуулалтын төслийг олон нийт, оршин суугчдын сонирхол, санал бодол дээр тулгуурлан боловсруулан хэрэгжүүлж байх.

Гарах үр дүн: Хот байгуулалт, хот төлөвлөлт, газар ашиглалтын тогтолцоо боловсронгуй болсон байна.

Тав. ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ

НИЙТЛЭГ АРГА ХЭРЭГСЭЛ

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг оновчтой удирдлага, зохион байгуулалтаар хангах, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх дотоод, гадаад таатай орчныг бүрдүүлэх, хөрөнгө санхүүгийн шаардагдах эх үүсвэрийг олж, оновчтой ашиглах, олон нийтийн оролцоог өргөтгөх нь Улаанбаатарын бүсийн хөгжлийн хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлэх үндсэн нөхцөл мөн.

5.1. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалтын үндсэн чиглэл

- § Бүсийн зөвлөл, нийслэл, дүүргийн Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын Тамгын газрын үйл ажиллагааг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр оновчтой уялдуулах;
- § Засгийн газрын түвшинд яам, агентлагуудын хамтын ажиллагааг оновчтой уялдуулан зохицуулах;
- § Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх талаар Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба, бүсийн зөвлөл, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагууд, иргэдийн оролцоог хөхиүлэн дэмжих оновчтой арга хэрэгсэл, механизмыг бий болгох;
- § Жил илийн улсын төсөв, дунд хугацааны төлөвлөлтийн бусад баримт бичгүүд, төсвийн хүрээний мэдэгдэл, эдийн засаг, нийгмийн салбар бүрээр боловсруулан хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, төслүүдийг бүсийн хөгжлийн энэхүү хөтөлбөрт дэвшүүлсэн зорилтууд, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаатай нягт уялдуулах;
- § Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр харьцангуй богино хугацааны төрөлжсөн хөтөлбөр, төслүүдийг боловсруулан хэрэгжүүлэх;
- § Дээд, дунд, доод шатны төлөвлөлтийн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг энэхүү хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр оновчтой уялдуулах;
- § Хувийн хэвшил дэх төлөвлөлтийг энэ хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэх зорилгоор эдийн засаг, эрх зүйн оновчтой механизм, хөшүүргүүдийг бий болгох;
- § Үндэсний статистикийн бүх түвшний үзүүлэлт, бүртгэл, мэдээллийг хөтөлбөрт дэвшүүлсэн тэргүүлэх зорилтууд, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ хийж, үнэлэлт дүгнэлт өгөхөд тохиромжтой байх чиглэлээр боловсронгуй болгох;
- § Хөтөлбөрт дэвшүүлсэн тэргүүлэх зорилтууд, тэдгээрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны чиглэлүүдийг улс төрийн намууд сонгуулийн мөрийн хөтөлбөртөө тусган хэрэгжүүлж байх;
- § Хөтөлбөрт дэвшүүлсэн тэргүүлэх зорилтуудын хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг тогтмол хийж, давуу талуудаа бататган, сул талуудаа саармагжуулан, алдаа дутагдлаа эсч байх.

- § Өндөр хөгжсөн болон түргэн хурдацтай хөгжиж байгаа орнуудын энэ талын туршлагыг бүтээгчээр хэрэглэх;
- § Хүн ардынхаа оюуны чадавхид тулгуурлан хөгжих бодлогыг тууштай баримталж, боловсролын салбарт тэргүүлэх ач холбогдол өгч, өндөр хөгжилтэй орнуудад нарийн мэргэжлийн боловсон хүчин, инженер, техникийн ажилтан, мэргэжилтэй ажилчдыг бэлтгэх;
- § Эдийн засгийн өсөлтийг өндөр технологид суурилсан боловсруулах үйлдвэрлэл, үйлчилгээний салбарын эрчимтэй өсөлтөөр хангах чиглэл баримтлах;
- § Экспортыг нэмэгдүүлэх салбар, үйлдвэрлэлийг хөрөнгө оруулалтаар дэмжих;
- § Үйлдвэрлэл, үйлчилгээг татвар, гаалийн бодлогоор оновчтой дэмжих;
- § Өндөр технологи нутагшуулахыг бүх талаар дэмжих;
- § Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг дэмжих;
- § Дотоодын хуримтлагыг нэмэгдүүлж, оновчтой төвлөрүүлэн ашиглах механизмыг бий болгох;
- § Санхүү, үнэт цаас, хөдөлмөрийн зах зээлийг хөгжүүлэх;
- § Үйлдвэрлэл, технологийн парк, эдийн засгийн болон худалдааны чөлөөт бүсийг эдийн засгийн эрчимтэй өсөлтийг хангах арга хэрэгсэл болгох.

5.3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх санхүүгийн

- эх үүсвэр**
- § Дотоодын банк, санхүүгийн эх үүсвэрийг бүрэн ашиглах;
 - § Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг бүх талаар дэмжих;
 - § Дотоодын хөрөнгө оруулалтыг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд чиглүүлэн ашиглах оновчтой арга механизм, хөшүүргийг бий болгох;
 - § Үл хөдлөх хөрөнгийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах оновчтой механизм, хөшүүргийг бий болгох;
 - § Бага хүүтэй, урт хугацаатай зээлийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;
 - § Хувийн хэвшил, Засгийн газрын оролцоотой хамтарсан төслүүдийг хэрэгжүүлэх;
 - § Гадаадын улс орон, олон улсын байгууллагаас хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор хөнгөлөлттэй зээл, буцалтгүй тусламж авах;
 - § Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах таатай орчин бүрдүүлж, хамтарсан үйлдвэрүүдийг байгуулан ажиллуулах.

5.4. Олон нийтийн оролцоо

- § Шийдвэр гаргах бүх түвшинд иргэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлж, ил тод байдлыг хэвшүүлсэн төрийн үйлчилгээг сайжруулах;
- § Нутгийн өөрөө удирдах ёсны байгууллага, иргэдийг өөрсөдтэй нь холбоотой аливаа асуудлыг шийдвэрлэхэд өргөнөөр оролцуулж тэдгээрийн эрх ашгийг тууштай хамгаалах;

5.2. Эдийн засгийн өсөлтийг хангах үндсэн арга, хэрэгсэл

- § Эдийн засгийн хөшүүргийг хэрэглэн экспортын чиглэлтэй үйлдвэрлэлийг түлхүү дэмжих;

- 5 Бүс нутгийн хүн амын 50 гаруй хувийг эзэлдэг эмэгтэйчүүдийн нийгмийн идэвхи, хөгжилд оролцох хүсэл эрмэлзлийг идэвхтэй дэмжих;
- 5 Бүс нутгийнхаа тулгамдсан асуудал, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн зорилтуудыг шийдвэрлэхэд залуучуудыг өргөн оролцуулах оновчтой хөшүүрэг бий болгох;
- 5 Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулах, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх асуудлаар бодлого боловсруулах, шийдвэр гаргахад бизнес эрхлэгчдийг өргөнөөр оролцуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх;
- 5 Төрийн бус байгууллагуын гүйцэтгэж чадах олон чиг үүргийг тэдэнд шилжүүлэх замаар төрийн байгууллагуудын орон тоо, төсөв зардлыг бууруулах, хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын түншлэл, хамтын ажиллагааг өргөтгөх зэрэг болно.

Хавсралт. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭ, ҮНЭЛГЭЭ

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь хөтөлбөрт дэвшүүлсэн тэргүүлэх зорилтуудын хэрэгжилт, гарч буй үр дүнд үнэлгээ өгч, хүндрэл, бэрхшээл, тасалдлыг арилгаж, хэрэгжих таатай нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино. Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хөтөлбөрийн тэргүүлэх зорилтуудын хүрээнд тусгасан үзүүлэлтүүдийг үндэслэн хийнэ.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн эхний үе шатны хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг 2011 онд хийж, хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн дүнг 2016 онд гаргана.

Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээг дараахь үзүүлэлтүүдээр хийнэ. Үүнд:

Хөтөлбөрийн бүлгийн нэр	Хяналт-шинжилгээ хийж, үнэлгээ өгөх үзүүлэлтүүдийн нэр, тэдгээрийг хэмжих нэгж	I үе шатны үзүүлэлт (2006-2010 он)	II үе шатны үзүүлэлт (2011-2015 он)
A	1	2	3
Нэг. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖИЛ	- Бүсийн ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	7.5	7.7
	- Бүсийн ДНБ-д аж үйлдвэрийн салбарын эзлэх хувийн жин (үе шатны эцэст) %/	41.6	40.7
	- Бүсийн аж үйлдвэрийн салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	8.7	7.4
	- Бүсийн боловсруулах аж үйлдвэрийн ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	9.1	6.9
	- Бүсийн аж үйлдвэрийн салбарын ДНБ-д боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарын эзлэх хувийн жин %/	76.7	76.1
	- Бүсийн эрчим хүчний салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	5.6	11.9
	- Бүсийн барилгын салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	13.6	14.8
	- Бүсийн үйлчилгээний салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	5.7	7.9
	- Бүсийн ДНБ-д үйлчилгээний салбарын эзлэх хувийн жин %/	54.9	55.7
	- Бүсийн тээвэр, холбооны салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	5.5	7.6
	- Бүсийн аялал жуулчлалын салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	48.0	18.0
- Бүсийн хөдөө аж ахуйн салбарын ДНБ-ий жилийн дундаж өсөлт %/	6.7	7.4	
Хоёр. НИЙГМИЙН ХӨГЖИЛ	- Бүсийн хүн амын механик өсөлтийн бууралт (2005 оны түвшингээс) %/	30	50
	- 1000 хүнд ногдох ердийн цэвэр өсөлт /промил/	11.1	12.6
	- Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээнд хамрагдалт %/	60	75
	- Хүн амын дундаж наслалт	67	69

	- Ядуурлын бууралт (2005 оны түвшингээс) /%/	30.0	2 дахин
	- Сүрьеэгийн өвчлөлийн бууралт (2005 оны түвшингээс) /%/	50	70
	- Бэлгийн замын халдварт өвчний бууралт (2005 оны түвшингээс) /%/	15	30
	- Зөнхилон тохиолдох хорт хавдрын өвчлөлийн бууралт /%/	30	40
	- Хүний хөгжлийн индекс	0.770	0.795
Гурав. БАЙГАЛИЙН НООЦИЙН АШИГЛАЛТ, БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАЛ	- УБ хотын нэг хүнд ногдох ногоон байгууламжийн талбайн хэмжээ	2 дахин	2010 онд эхлэн жил бүр 20000 мод тарих
	- Агаарын бохирдлын бууралт (2005 оны түвшингээс) /%/	30	60
	- Гэр хорооллыг дэд бүтэц бүхий орон сууцны хороолол болгох /%/	20	30
	- Гэр хорооллын айл өрхийг утаа багатай бүрэн шатаалттай түлшнд шилжүүлэх /%/	30	80
	- Нийтийн тээврийн хэрэгслийг шингэрүүлсэн шатдаг жийн түлшнд шилжүүлэх /%/	30	50
	- Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь багасгах, боловсруулах системийг нэвтрүүлэх /%/	10	30
	- Гол горхи, булаг шандыг эхийг ойжуулах /га/	500-гаад	жил бүр нэмэгдүүлэх
	- Улаанбаатарын бүсийн гадаргуугийн усны нөөцийг тогтоож үнэлгээ өгөх		
	- Гамшгаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнд зарцуулсан хөрөнгийн өсөлт (2005 оны түвшингээс) /%/		
Дөрөв. ХҮН АМЫН НУТАГШИЛТ, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ХӨГЖИЛ	- Хотын нутаг дэвсгэрийн хэдэн хувь газар ашиглалтын төлөвлөгөөтэй	30	75
	- Газрын үнэлгээний зохистой тогтолцоотой эсэх	бий болно	боловсронгуй болно
	- Газрын мэдээллийн зохистой тогтолцоотой эсэх	бий болно	боловсронгуй болно
	- Дагуул, хаяа хот, тосгодын хэдэн хувь ерөнхий төлөвлөгөөтэй	75	95
	- Хот төлөвлөлтийн зохистой тогтолцоотой эсэх	бий болно	боловсронгуй болно
	- Гэр хорооллыг хөгжүүлэх бодлого бий эсэх	бий болно	боловсронгуй болно
	- Хотын нутаг дэвсгэрийн хэдэн хувь хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөтэй	50	90

УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ХАВСРАЛТ ЗУРГУУД

Зураг 1. Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжил

Зураг 2. Улаанбаатарын бүсийн эрчимтэй таталцал, нөлөөллийн бүс

Зураг 3. Улаанбаатарын бүсийн нутаг дэвсгэрийн зохион байгуулалт

Зураг 4. Улаанбаатарын бүсийн хот байгуулалтын хөгжлийн чиг хандлага

Зураг 5. Улаанбаатарын бүсийн хот, тосгодын үүргийн ялгаа

Зураг 6. Улаанбаатарын бүсийн мал аж ахуй эрхлэх бүс

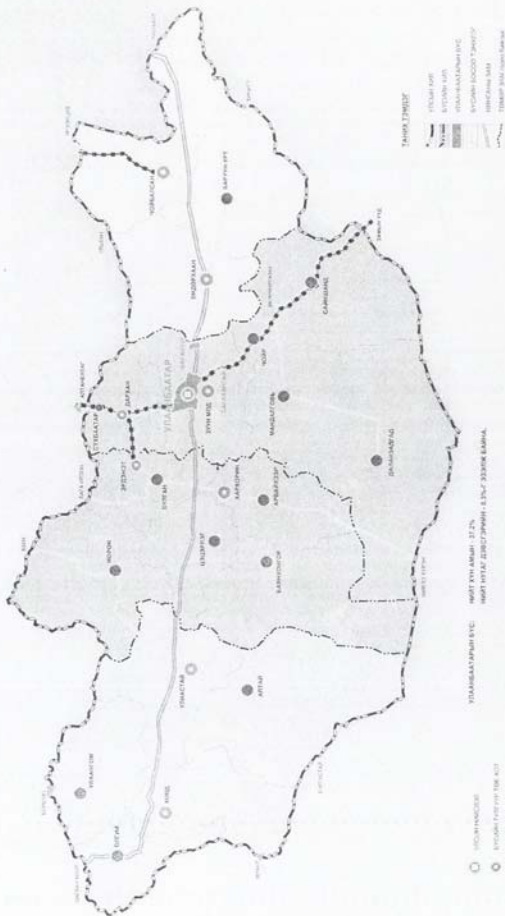
Зураг 7. Улаанбаатарын бүсийн зам, тээврийн сүлжээ

Зураг 8. Улаанбаатарын бүсийн эрчим хүчний хөгжил

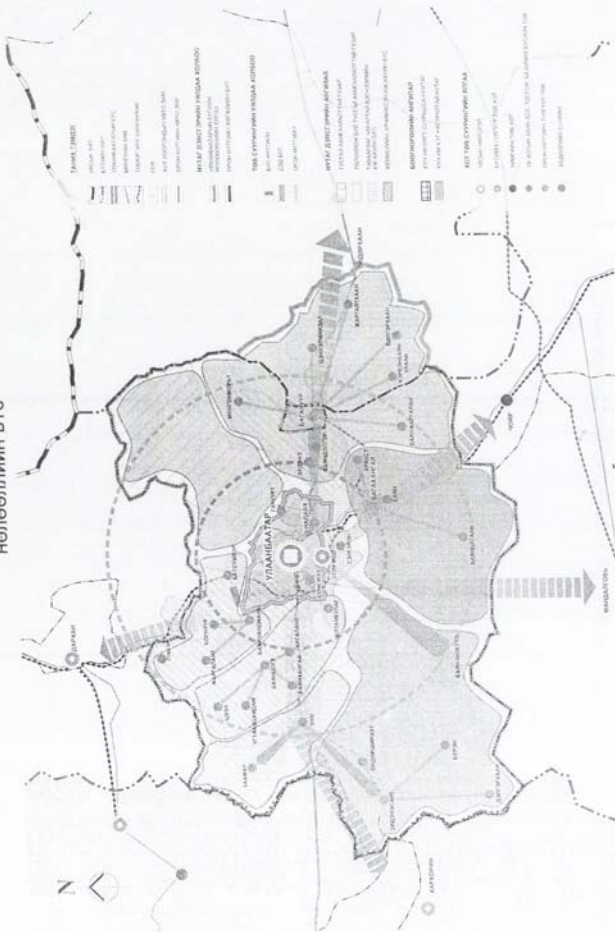
Зураг 9. Улаанбаатарын бүсийн аялал жуулчлал, амралт сувиллын хөгжил

Зураг 10. Улаанбаатар хотын хот байгуулалтын хөгжлийн хандлага

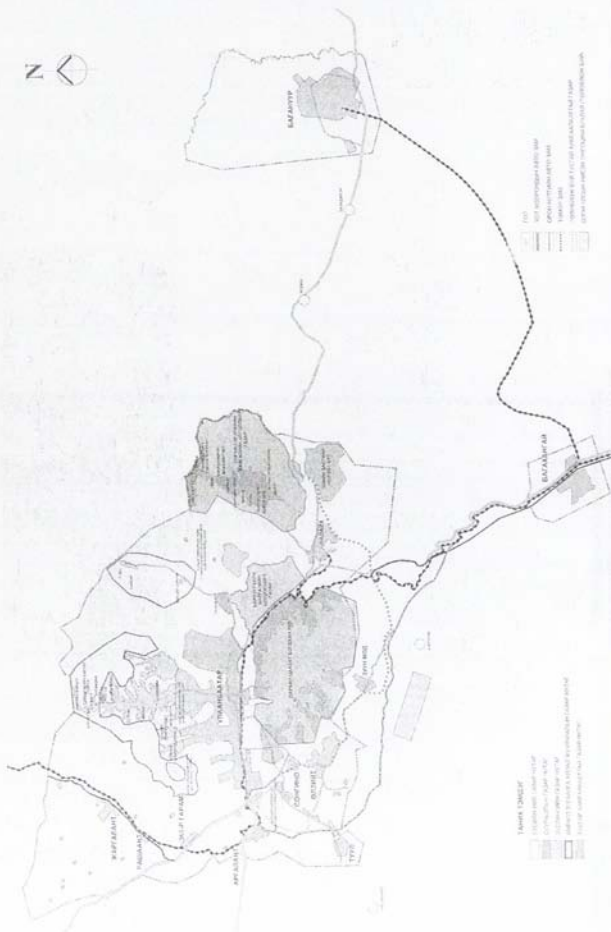
ЗУРАГ 1.
МОНГОЛ УЛСЫН БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖИЛ

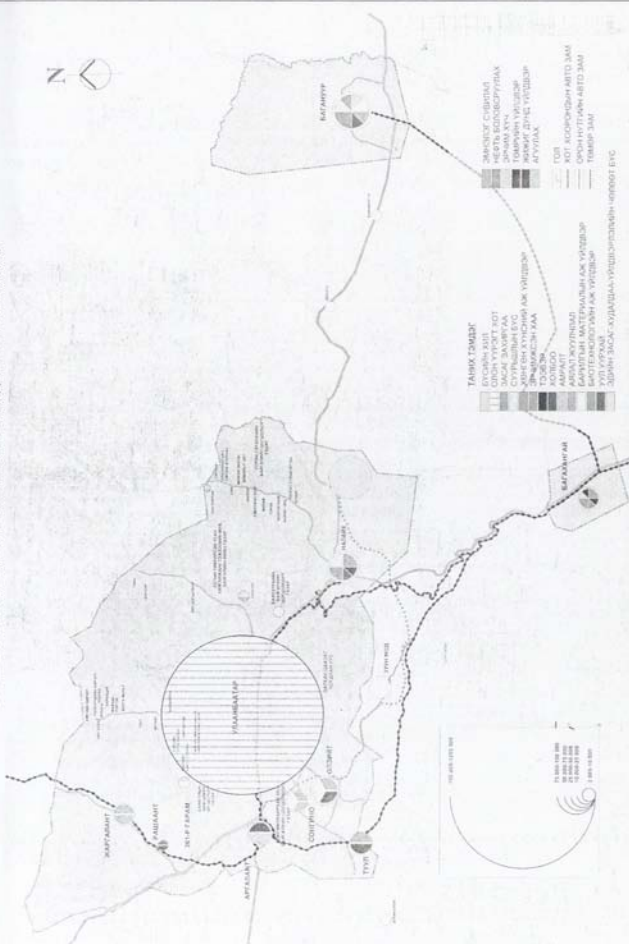
**ЗУРАГ 2. УЛААНБААТАРЫН БҮСНИЙ ЭРЧИМТЭЙ ТАТАЛЦАЛ,
НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮС**

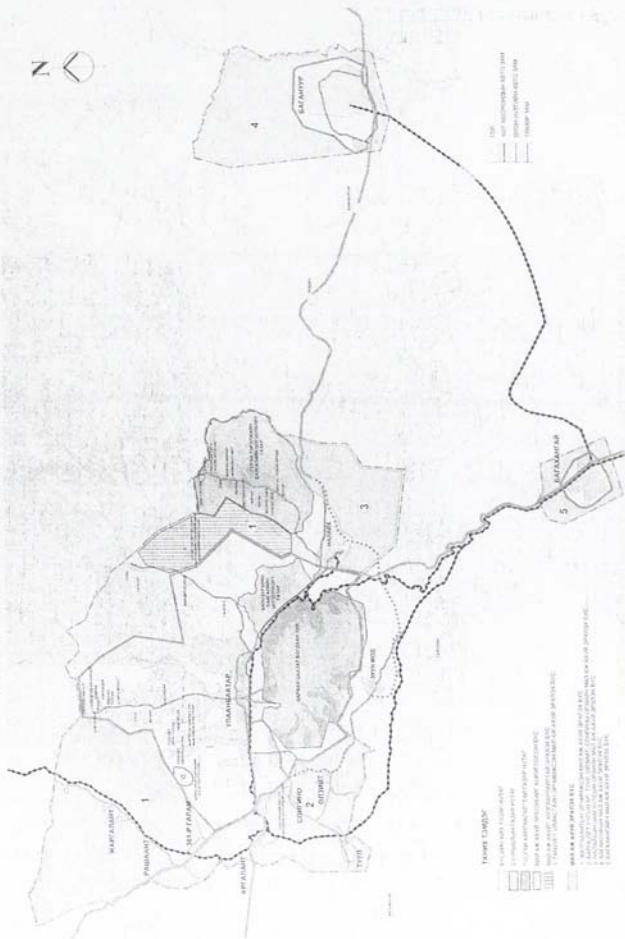
ЗУРАГ 4. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ХӨГЖЛИЙН ЧИГ ХАНДЛАГА

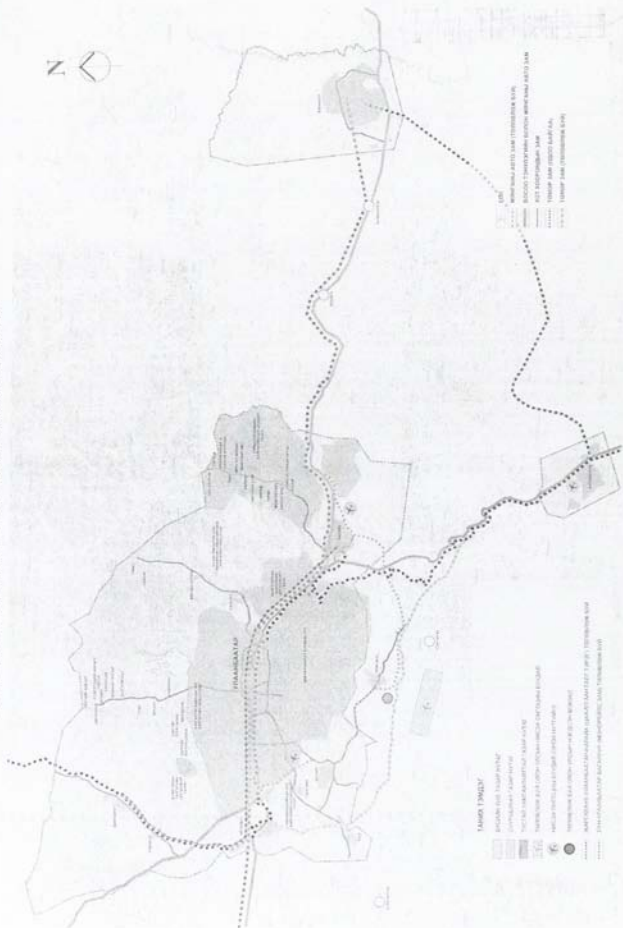
ЗУРАГ 5. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ХОТ, ТОСГОДЫН ҮҮРГИЙН ЯЛГАА

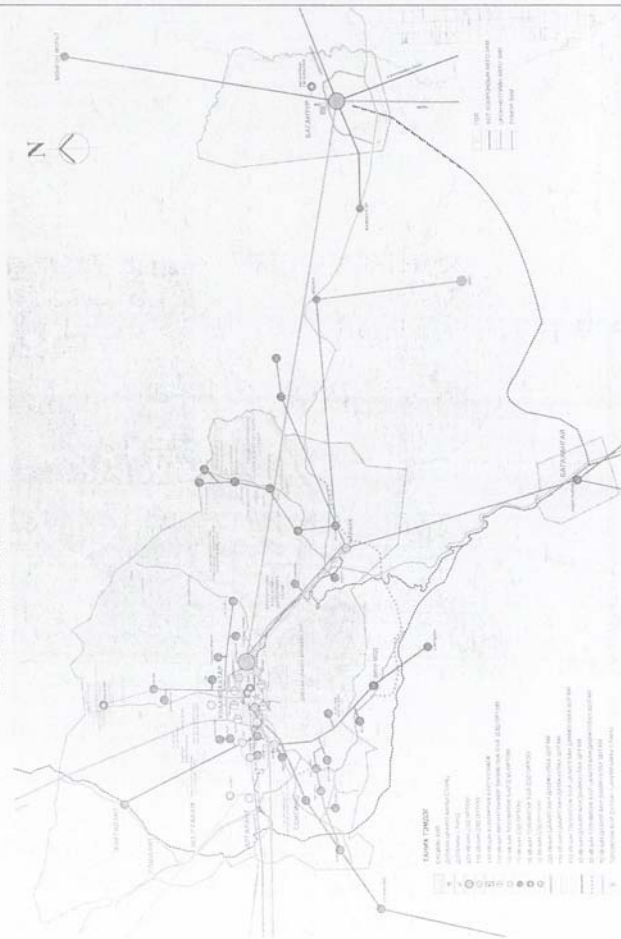
ЗУРАГ 6. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН МАЛ АЖ АХУЙ ЭРХЛЭХ БҮС

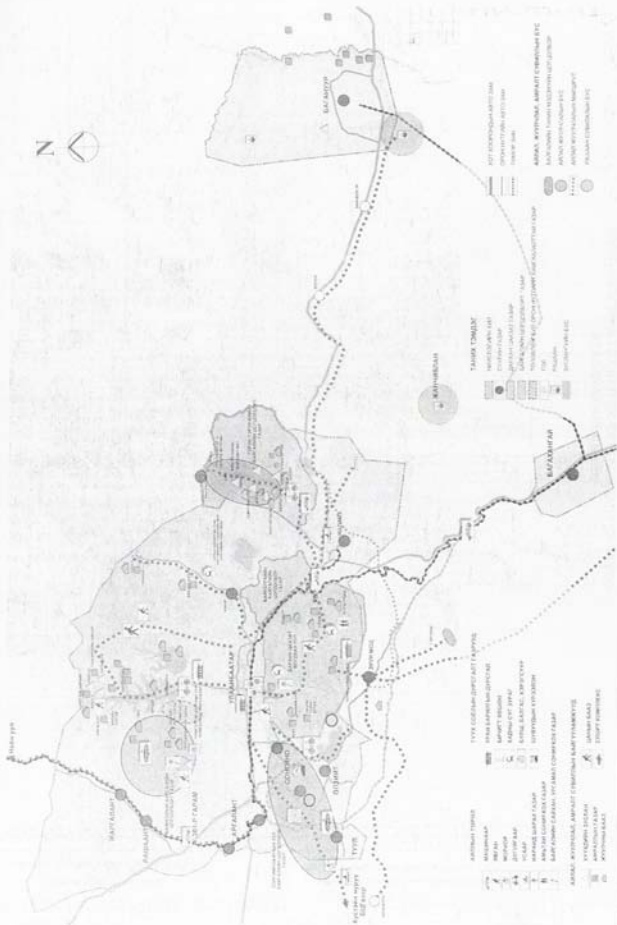
ЗУРАГ 7. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ЗАМ, ТЭЭВРИЙН СҮЛЖЭЭ

ЗУРАГ 8. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН ЭРЧИМ ХҮЧНИЙ ХОГЖИЛ

ЗУРАГ 9. УЛААНБААТАРЫН БҮСИЙН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ, АМРАЛТ СУВИЛЛЫН ХОГЖИЛ

ЗУРАГ 10. УЛААНБААТАР ХОТЫН ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ХӨГЖЛИЙН ХАНДЛАГА

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвлөл.

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэх хэсэгт хэвлэв.

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 265558
Индекс 14003

☎ 329487

Хэвлэлийн хуудас 4